

Betingelserne for anerkendelse af psykiske arbejdsulykker efter Arbejdsskadesikringslovens § 6, stk. 1.

Udarbejdet af

Louise Holm Sørensen
20144928

Sisse Bergmann Christiansen
20134089

Vejleder

Søren Gyldenhof Schilder

Aalborg Universitet
10. semester, Jura
20. maj 2019

Abstract

This thesis strives to inform and shed light on the topic of acknowledgement regarding psychiatric industrial injuries, cf. the Danish Workers' Compensation Act, section 6, subsection 1, in Danish Arbejdsskadesikringsloven, hereafter shortened ASL. More specifically this thesis analyses, which factors that are taken into account as regards to acknowledging psychiatric industrial injuries. To answer this in the best way possible first this thesis describes the requirements for recognition, which are listed in ASL section 6, subsection 1. Second this thesis analyzes relevant case law in order to define which factors are taken into account.

In order to fulfill the requirements according to ASL section 6, subsection 1, there are overall three conditions, which must be considered and fulfilled. There has to be a personal injury caused by an incident, or action, which is sudden or happens within five days. Moreover, this incident or action must be the cause of the personal injury. In other words there has to be causal connection between the personal injury and the incident or action reported. If any of these conditions are not fulfilled the psychiatric injury cannot be acknowledged and the claimant are not entitled to damages according to the rules of ASL.

After describing and understanding the requirements according to section 6, subsection 1, this thesis analyses Danish case law regarding psychiatric industrial injuries and the acknowledgement hereof. Decisions from The Danish Appeals Board, in Danish Ankestyrelsen, as well as decisions from the Danish court of justice are analyzed. Regarding psychiatric industrial injuries there are, overall, three situations, where these injuries can occur; a psychiatric injury caused by a physical incident or action, a psychiatric injury caused by a psychological incident or action and a psychiatric injury caused by being witness to an incident. All these situations are represented and analyzed in the case law used in this thesis. Through these analyses the thesis will reach a conclusion of which factors are taken into account when acknowledging a psychiatric industrial injury, cf. ASL section 6, subsection 1. Through looking at these factors, it can be determined if it is the same factors which are taken into account regardless which of the three situations above that have caused the psychiatric industrial injury, or if there are some or more important differences according to which situation the psychiatric injury originates from.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Afgrænsning	5
3. Metode	8
3.1. Den retsdogmatiske metode	8
3.2. Arbejdsmetode	8
4. Ulykkesbegrebet	10
4.1. Ulykkesbegrebet i et historisk perspektiv	10
4.2. Ulykkesbegrebet efter gældende ret	13
4.2.1. Personskade	13
4.2.2. Forårsaget af en hændelse eller påvirkning	15
4.2.2.1. Medicinsk årsagssammenhæng	16
4.2.2.2. Juridisk årsagssammenhæng	18
4.2.2.3. Skadelidtes forudbestående lidelser, sygdomme og egen sårbarhed	19
4.2.3. Pludseligt eller inden for 5 dage	24
5. Anerkendelse af psykiske arbejdsulykker	25
5.1. Diagnosedefinitioner	25
5.1.1. Akut belastningsreaktion	26
5.1.2. Posttraumatisk belastningsreaktion	26
5.1.3. Tilpasningsreaktion	26
5.1.4. Uspecificeret belastningsreaktion	27
5.2. Psykisk skade efter udsættelse for fysisk eller psykisk påvirkning eller hændelse	27
5.2.1. Psykisk skade efter udsættelse for fysisk hændelse eller påvirkning	27
5.2.1.1. U.2009.2022V – Vestre Landsrets dom af den 23. april 2009	27
5.2.1.2. Ankestyrelsens Principafgørelse 24-15	31
5.2.2. Psykisk skade efter udsættelse for psykisk påvirkning	35
5.2.2.1. Ankestyrelsens principafgørelse U-6-05	35
5.2.2.2. Ankestyrelsens principafgørelse 26-09	37
5.2.2.3. Ankestyrelsens principafgørelse 104-11	38
5.2.2.4. Ankestyrelsens principafgørelse 100-12	39
5.2.2.5. Ankestyrelsens principafgørelse 6-13	41
5.2.2.6. Ankestyrelsens principafgørelse 25-15	42
5.2.3. Historiske principafgørelser	43

5.2.3.1. Ankestyrelsens principafgørelse 125-10	44
5.2.3.2. Ankestyrelsens principafgørelse 126-10	45
5.2.3.3. Ankestyrelsens principafgørelse 127-10	45
5.2.4. Delkonklusion.....	46
5.3. Psykisk skade efter udsættelse for psykisk påvirkning ved vidnesituationer.....	48
5.3.1. Ankestyrelsens principafgørelse U-1-92	48
5.3.2. U.2006.15V - Vestre Landsrets dom af den 15. september 2005	49
5.3.3. Ankestyrelsens principafgørelse U-10-07	50
5.3.4. Ankestyrelsens principafgørelse 26-15	51
5.3.5. Delkonklusion.....	53
6. Diskussion	55
6.1. Diskussion af Vestre Landsrets dom U.2009.2022V	55
6.2. Diskussion af vurderingen af forventelighed og sædvanlighed	59
7. Konklusion.....	62
8. Perspektivering	65
9. Litteraturliste og domsregister	69
9.1. Litteratur.....	69
9.2. Lovreferencer	69
9.3. Lovforarbejder.....	70
9.4. Domsregister	70
9.5. Ankestyrelsens principafgørelser	71
9.5.1. Gældende principafgørelser.....	71
9.5.2. Historiske principafgørelser	71
9.6. Internetkilder	71
10. Anslagsdokumentation	73

1. Indledning

Når en person kommer til skade ved en ulykke i forbindelse med sit arbejde, skal forholdet anmeldes som en arbejdsulykke. Dette gælder såvel fysiske som psykiske skader. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring skal herefter tage stilling til, om skaden skal anerkendes som en arbejds-skade efter reglerne i Lov om Arbejdsskadesikring¹ (herefter forkortet ASL).

Anerkendelse af en arbejdsulykke forudsætter, at skadelidte kan sandsynliggøre, at der er årsagssammenhæng mellem den skade, som skadelidte har pådraget sig, og den hændelse eller påvirkning, som vedkommende har været udsat for.

Statistikker over udviklingen i forholdet mellem anmeldte og anerkendte arbejdsulykker, viser, at anerkendelsesprocenten i perioden 2012 til 2018 har været nedadgående.² Årsagen hertil var en direkte følge af Højesterets dom U.2014.452H, som skærpede personskadebegrebet og dermed tillige praksis for, hvornår en personskade kan anerkendes som værende en arbejdsulykke. Højesteret præciserede herefter personskadebegrebet i 2016 ved sin dom U.2017.531H, hvori det fremhævedes, at der ved enhver vurdering skal anlægges en konkret bevisvurdering i henhold til afvejningen af, om der må anses at være årsagssammenhæng mellem den pågældende skade og den hændelse eller påvirkning, som skadelidte har været udsat for.³

Som følge af ovenstående har særligt andelen af anerkendte psykiske arbejds-skader efter ulykkestilfælde været aftagende.

Udviklingen afspejler en bevisbyrde, der kan være vanskelig at løfte ved psykiske skader, idet tendensen på nuværende tidspunkt viser, at det alene er hver tredje anmeldte psykiske skade, der anerkendes.

Inspireret af udviklingen i forholdet mellem antallet af anmeldte og anerkendte psykiske arbejds-skader som følge af ulykkestilfælde, vil denne fremstilling derfor omhandle mulighederne for at få psykiske arbejdsulykker anerkendt efter ASL.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 216 af den 27.02.2017 om arbejdsskadesikring.

² Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings Arbejdsskadestatistik 2018, s. 8.

³ Ibid, s. 4.

Formålet med nærværende fremstilling er herefter at undersøge og analysere retsstillingen for anerkendelse af psykiske arbejdsskader som følge af en arbejdsulykke. Dette leder til følgende problemformulering:

Hvornår kan en psykisk skade anerkendes som en arbejdsulykke, og hvilke forhold lægges der vægt på i forbindelse med spørgsmålet om anerkendelse?

2. Afgrænsning

Idet fagområdet for arbejdsskader er særligt bredt, findes det af hensyn til ovenstående problemformulering samt fremstillingens omfang nødvendigt at afgrænse fremstillingens indhold.

Nærværende fremstilling er afgrænset til at undersøge og analysere retsstillingen for anerkendelse af psykiske arbejdsskader som følge af en arbejdsulykke. Definitionen af hvornår der foreligger en arbejdsskade herunder en arbejdsulykke findes i ASL, hvorfor dennes bestemmelser vedrørende arbejdsskader og arbejdsulykker er den væsentligste lovkilde i nærværende fremstilling.

Idet ASL direkte regulerer arbejdsskadeområdet, vurderes det derfor, at redegørelse og analyse af Lov om erstatningsansvar⁴ (herefter forkortet EAL), som regulerer erstatning for skade uden for kontrakt, ikke er relevant for en fyldestgørende besvarelse af fremstillingens problemformulering. Dette begrundes med det faktum, at EAL ikke direkte regulerer erstatning i forbindelse med arbejdsulykker, men opstiller regler for, hvorvidt der er grundlag for erstatning efter et hvilket som helst tab som følge af en ansvarspådragende handling. Der står således intet om anerkendelse af arbejdsulykker i EAL, hvorfor EAL ikke behandles yderligere i fremstillingen.

Under ASL's arbejdsskadebegreb foreligger to kategorier af skader; arbejdsulykker, jf. ASL § 6, og erhvervssygdomme, jf. ASL § 7. Fremstillingens problemformulering og fokus omhandler betingelserne for anerkendelse af psykiske skader som arbejdsulykker. Redegørelse for, samt undersøgelse af kravene til, hvornår der foreligger en erhvervssygdom efter ASL § 7, er derfor ikke relevant for en fyldestgørende besvarelse af fremstillingen, hvorfor erhvervssygdomme efter ASL ikke behandles yderligere i nærværende fremstilling.

Af hensyn til fremstillingens omfang forudsættes det for besvarelsen af problemstillingen, at skadelidtes skade er sket som en følge af arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet er foregået, hvilket fremgår af ASL § 5. Dette behandles herefter ikke yderligere i nærværende fremstilling.

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 1070 af den 24. august 2018 om erstatningsansvar.

Ligeledes forudsættes det for besvarelsen af problemstillingen, at skadelidte er omfattet af personkredsen i ASL § 2, hvori det fastslås, at lovens anvendelsesområde som hovedregel gælder for arbejde, som udføres her i landet.⁵ Loven omfatter tillige alle, der udfører arbejde her i landet.⁶

Fremstillingen tager afsæt i ulykkesbegrebet efter ASL § 6, stk. 1. Nærværende fremstilling afgrænses til alene at omhandle ASL § 6, stk. 1, hvorfor bestemmelsens stk. 2 ikke behandles yderligere, idet denne alene angiver tidspunktet for, hvornår retsvirkningerne af en arbejdsulykke indtræder.

Idet ulykkesbegrebet gennemgik en betydelig ændring ved seneste reform af ASL i 2003, inddrages de tidligere gældende ulykkesbegreber i det omfang, det findes relevant, ligesom der redegøres for den historiske udvikling heraf, idet dette findes relevant for belysningen af retstillingen for anerkendelse af psykiske arbejdsulykker.

Arbejdsulykker efter ASL § 6, stk. 1, kan både manifestere sig som fysiske og psykiske skader. Fremstillingens fokus er på de psykiske skader, hvorfor der som udgangspunkt ikke fokuseres på fysiske arbejdsulykker. I fremstillingen inddrages fysiske arbejdsulykker dog i det omfang det findes relevant for afgrænsningen af psykiske arbejdsulykker, herunder også til brug for definition af anerkendelseskriterierne.

Fremstillingens problemformulering og besvarelsen heraf omhandler anerkendelse af psykiske skader som værende en arbejdsulykke. For en fyldestgørende besvarelse undersøges anerkendelsen derfor i sin helhed, og hvilke betingelser der skal opfyldes for at få sin skade anerkendt som en arbejdsskade. Fremstillingens primære fokus er derfor ikke på hvilke konkrete diagnoser, der opfylder kravene. Af hensyn til forståelsen inddrages dog en kort definition af de i analysen anvendte diagnoser, idet de forskellige psykiske symptomers karakter, varighed og intensitet kan variere og derfor få betydning for spørgsmålet om anerkendelse. Diagnoserne behandles således ikke dybdegående, idet en sådan gennemgang heraf ikke findes relevant for nærværende fremstilling.

⁵ Kielberg, Mikael, *Arbejdsskadesikringsloven*, 6. kommenterede udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2016, s. 76.

⁶ Ibid, s. 78.

Spørgsmålet om hvad skadelidte kan kræve dækket behandles ligeledes ikke i nærværende fremstilling, ligesom selve spørgsmålet om udmåling tillige er undladt.

3. Metode

3.1. Den retsdogmatiske metode

Nærværende fremstilling tager afsæt i privatret, herunder med særligt fokus på arbejdsskader. Fremstillingens formål er at klarlægge skadelidtes retsstilling i de situationer, hvor skadelidte pådrager sig en psykisk skade som følge af arbejdet eller de forhold hvorunder arbejdet foregår. For bedst muligt at belyse og besvare fremstillingens problemformulering anvendes den retsdogmatiske metode.

Ved anvendelse af den retsdogmatiske metode analyseres og beskrives gældende ret, hvorved det klarlægges, hvilke regler der er gældende inden for det relevante retsområde.⁷ Nærværende fremstilling anvender således en retskilde- og fortolkningslære med det formål at beskrive og analysere retstilstanden på arbejdsskadeområdet.⁸

Ved anvendelse af den retsdogmatiske metode søges der derfor ikke mod at løse konkrete problemstillinger inden for det givne retsområde, men derimod at udlede gældende ret, herunder om muligt finde ny viden inden for arbejdsskadeområdet. Dette gøres på en systematisk og transparent måde.⁹

3.2. Arbejdsmetode

Ud fra anvendelsen af den retsdogmatiske metode består nærværende fremstilling således af en beskrivende, en analyserende, en diskuterende og en konkluderende del.

Den beskrivende del består af en redegørelse for og beskrivelse af gældende ret inden for arbejdsskadeområdet med fokus på de relevante bestemmelser vedrørende arbejdsulykker. Der tages derfor udgangspunkt i ASL. Forarbejder til loven i form af lovbemærkninger og betænkninger samt teori inden for området anvendes tillige til at redegøre for de gældende begreber,

⁷ Munk-Hansen, Carsten: *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, 1. oplag, Djøf Forlag, København, 2018, s. 64.

⁸ Nielsen, Ruth: *Kapitel 12 – Ph.d.-afhandlingen og disputatsen*, bidrag til Riis, Thomas og Trzaskowski, Jan (red): *Skriftlig Jura – Den juridiske fremstilling*, 1. udgave, 1. oplag, Ex Tuto Publishing A/S, København, 2013, s. 280.

⁹ Munk-Hansen, 2018, s. 64-65, og 204-205.

retsregler og relevante problemstillinger inden for det pågældende område i relation til besvarelse af problemformuleringen.

I den analyserende del analyseres relevant praksis inden for arbejdsskadeområdet gennem domsanalyser, med henblik på at belyse, beskrive og analysere den gældende retsstilling. Da Ankestyrelsen er klageinstans for afgørelser fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring¹⁰, består den analyserende del, foruden retspraksis, ligeledes af Ankestyrelsens principafgørelser. Dette med henblik på bedst muligt at kunne beskrive og analysere den gældende retstilstand på området i relation til fremstillingens problemformulering. I forlængelse af analysen lægger fremstillingen op til en diskussion ud fra den analyserede praksis.

Afslutningsvist foretages en opsamling i den konkluderende del, hvori der konkluderes på de gældende regler og praksis på området for herefter at besvare fremstillingens problemformulering. Dette efterfølges af et perspektiverende afsnit, hvor nærliggende problemstillinger i relation til fremstillingen inddrages og diskuteres.

¹⁰ Jf. ASL § 44.

4. Ulykkesbegrebet

I nærværende afsnit redegøres der for ulykkesbegrebet efter ASL § 6, stk. 1. Indledningsvist redegøres for den historiske udvikling af ulykkesbegrebet for at belyse de for fremstillingen relevante ændringer, herunder udviklingen af anerkendelsesbetingelserne.

Herefter redegøres uddybende for de i bestemmelsen angivne betingelser for det nugældende ulykkesbegreb. Af hensyn til forståelsen opdeles denne del af redegørelsen derfor i tre overordnede afsnit inddelt efter betingelserne for anerkendelse efter ASL § 6, stk. 1.

4.1. Ulykkesbegrebet i et historisk perspektiv

Den første lov om arbejdsskader¹¹ trådte i kraft den 15. januar 1899. Siden da er arbejdsskadelovgivningen ændret flere gange i takt med samfundsudviklingen.

Relevant for nærværende fremstilling om ulykkesbegrebet er den seneste reform på arbejdsskadeområdet, som blev vedtaget af Folketinget den 27. maj 2003. Arbejdsskadebegrebet blev herved udvidet og forenklet med henblik på at skabe et skadesbegreb overensstemmende med almenbefolkningens opfattelse af, hvad der må anses som værende en arbejdsulykke henholdsvis erhvervssygdom. Formålet var at skabe et gennemskueligt system for både borger og myndighed med henblik på anerkendelse af flere arbejdsskader.¹²

Arbejdsskadereformens ændringer trådte herefter i kraft ad to omgange, idet et nyt ulykkesbegreb trådte i kraft den 1. januar 2004, mens ændringerne vedrørende erhvervssygdomsbegrebet først trådte i kraft den 1. januar 2005.¹³ Idet nærværende fremstilling alene omhandler ulykkesbegrebet, behandles reformens ændringer for så vidt angår erhvervssygdomme ikke yderligere.

I forbindelse med reformarbejdet nedsattes to arbejdsskadeudvalg, som fik til opgave at undersøge muligheden for at samle de tre skadebegreber til ét objektive skadebegreb, som alene

¹¹ Lov af den 7. januar 1898 om Arbejderes Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde i visse Virksomheder.

¹² Lovforslag, L 216 som fremsat: FT samling 2002-03, Tillæg A, *Forslag til lov om arbejdsskadesikring*, fremsat den 9. april 2003, Bemærkninger til lovforslaget, 1. Indledning.

¹³ Jf. lov nr. 422 af den 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring, § 85.

skulle baseres på skade og årsag. Udvalgene afgav betænkningerne 1402/2001¹⁴ og 1418/2002¹⁵, hvori overvejelserne om skadebegreberne var omdrejningspunktet. Målet var her- efter, at der fremadrettet ikke længere skulle afvises ulykker begrundet i en forventelig eller sædvanlig påvirkning eller afvises kortvarige skadelige påvirkninger begrundet i en utilstræk- kelig påvirkning, når der i øvrigt var medicinsk sammenhæng mellem skade og den forudgå- ende påvirkning.¹⁶

Forud for reformens ikrafttræden anvendtes, foruden erhvervssygdomsbegrebet, tre forskellige skadebegreber. En arbejdsskade defineredes efter dagældende lovgivning som: "[...] 1) ulyk- kestilfælde, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, 2) skadelige påvirk- ninger af højst 5 dages varighed, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, 3) pludselige løfteskader, jf. § 9a, [...]"¹⁷.

Fortolkningen af begrebet ulykkestilfælde var forud for reformen baseret på den forsikrings- retlige ulykkesdefinition, idet begrebet ikke var defineret i ASL.¹⁸ Ved anvendelsen af ASL benyttedes derfor følgende definition af ulykkestilfælde: "*en tilfældig af forsikredes vilje uaf- hængig, pludselig udefra kommende indvirkning på legemet, med en påviselig beskadigelse af dette til følge.*"¹⁹ Anvendelse af den forsikringsretlige definition af ulykkestilfælde, herunder særligt kravet om en *pludselig udefra kommende indvirkning*²⁰, førte i praksis til, at skader blev afvist, hvis den påvirkning eller hændelse, som forårsagede skaden, enten var forventelig eller sædvanlig inden for vedkommendes erhverv.²¹

Endvidere krævedes der efter fast praksis minimum 3-4 timers fysisk belastning for at kunne få en skade anerkendt som en følge af kortvarig skadelig påvirkning efter dagældende ASL § 9, nr. 2. Dette bevirkede i praksis, at skader pådraget efter kortere tids påvirkning end 3 timers

¹⁴ Betænkning nr. 1402/2001 om arbejdsskadesikring – *skadebegreberne, administration og styring* (herefter forkortet Bet. 1402/2001).

¹⁵ Betænkning nr. 1418/2002 om arbejdsskadesikring – *udvidelse af ulykkesbegrebet og mulig finansiering* (her- efter forkortet Bet. 1418/2002).

¹⁶ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslaget, 3.3. Det nye ulykkesbegreb.

¹⁷ Jf. lovebekendtgørelse nr. 943 af den 16. oktober 2000 om sikring mod følger af arbejdsskade, § 9, nr. 1-3.

¹⁸ Bet. 1402/2001, s. 38.

¹⁹ Jønsson, Henning & Kjærgaard, Lisbeth, *Dansk Forsikringsret*, 9. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomfor- bundets Forlag, København, 2012, s. 1042.

²⁰ Egen kursivering.

²¹ Bet. 1402/2001, s. 52, og Bet. 1418/2002, s. 49.

fysisk belastning afvistes, hvorfor dette efterlod en gråzone mellem anerkendelse som et ulykkestilfælde og anerkendelse som en skade efter kortvarig skadelig påvirkning.²²

Særligt fortolkningen af ulykkesbegrebet ud fra en forventelighedsvurdering og ovenstående gråzone mellem kortvarige skadelige påvirkninger og ulykkestilfælde var genstand for almenborgerlig kritik, hvorfor revidering af ulykkesbegrebet fandtes nødvendig af regeringen.²³

Med reformen indførtes derfor et helt nyt ulykkesbegreb i ASL § 6, stk. 1, som omfatter de tidligere tre skadebegreber i ASL § 9, nr. 1-3, og som herefter tager udgangspunkt i vurderingen af, hvorvidt en påvirkning er egnet til at forårsage en given skade.²⁴

Den 30. april 2019 har Folketinget vedtaget det af beskæftigelsesministeren fremsatte lovforslag²⁵ vedrørende ændring af ASL med henblik på at indføre en lempeligere vurdering af anerkendelsesspørgsmålet ved arbejdsulykker. Baggrunden herfor er, at der siden ulykkesbegrebets forenkling ved 2003-reformen er sket ændringer af ulykkesbegrebets fortolkning i praksis, i hvilken forbindelse der særligt henvises til Højesterets dom U.2014.452H henholdsvis U.2017.531H.

Folketinget har derfor fundet det nødvendigt at konkretisere og genoprette den med 2003-reformen forudsatte lempelse af anerkendelsesspørgsmålet ved ulykkesbegrebet, således det præciseres, at også forbigående personskader kan anerkendes som arbejdsulykker.²⁶

Lovforslaget træder i kraft den 1. januar 2020. Det nuværende ulykkesbegreb i ASL § 6, stk. 1, er derfor fortsat gældende og således overensstemmende med ordlyden fra 2003-reformen. Nærværende fremstilling tager derfor udgangspunkt i det gældende ulykkesbegreb, hvilket der redegøres for i det følgende.

²² Bet. 1418/2002, s. 50.

²³ Ibid, s. 49.

²⁴ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

²⁵ Lovforslag, L 211 som fremsat: FT samling 2018-19, Tillæg A, *Forslag til Lov om ændring af lov om arbejds-skadesikring, lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (En lempeligere vurdering af anerkendelsesspørgsmålet ved arbejdsulykker, opdatering og forenkling af arbejdsskadesystemet mv.)*

²⁶ Ibid, s. 7.

4.2. Ulykkesbegrebet efter gældende ret

Nedenstående redegørelse for og definition af ulykkesbegrebet er således baseret på det nugældende ulykkesbegreb defineret i ASL § 6, stk. 1, som lyder;

”Ved en ulykke forstås efter denne lov en personskade, forårsaget af en hændelse eller en påvirkning, der sker pludseligt eller inden for 5 dage”²⁷

Det kan således ud fra paragraffens ordlyd udledes, at betingelsen for at der er tale om en arbejdsulykke er, at der både foreligger en *personskade*, samt at denne skal være *forårsaget* af en *hændelse eller påvirkning*. Der skal være en sammenhæng mellem personskaden og den hændelse eller påvirkning der er sket. Denne hændelse eller påvirkning skal dermed kunne medføre personskaden, førend der antages at være sket en arbejdsulykke. Er én af disse betingelser ikke opfyldt, foreligger der således ikke en arbejdsulykke i lovens forstand.²⁸

I de følgende afsnit redegøres der indledningsvist for, hvornår der foreligger en personskade samt kravene hertil. Herefter redegøres der for, hvornår en hændelse eller påvirkning anses at have forårsaget en personskade.

4.2.1. Personskade

Et af kravene for anerkendelse af en arbejdsulykke er, at der foreligger en personskade. I nærværende afsnit redegøres derfor for begrebet personskade, herunder hvornår en skade opfylder kravene til udgøre en personskade efter ASL.

Af lovbemærkningerne til ASL § 6 fremgår, at en personskade kan være både fysisk og psykisk; *”Forbigående smerter, psykiske symptomer med videre vil opfylde denne betingelse.”²⁹*

En psykisk skade kan opstå enten som følge af en fysisk påvirkning eller hændelse, som eksempelvis trusler eller vold, eller som følge af en psykisk påvirkning som eksempelvis mobning eller chikane.³⁰ At psykiske påvirkninger kan medføre en psykisk skade, der kan anerkendes

²⁷ Jf. ASL § 6, stk. 1.

²⁸ Kielberg, 2016, s. 239.

²⁹ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

³⁰ Kielberg, 2016, s. 244.

som en personskade efter den almene personskadeerstatningsret, blev dog først endeligt fastslået ved Højesterets dom U.2012.524H.³¹

En psykisk skade kan endvidere opstå i vidnesituationer, hvis man har overværet en voldsom hændelse, og man dermed ikke selv er den direkte berørte. Dette kan eksempelvis være i tilfælde, hvor den pågældende selv utilsigtet har skadet en anden person, eller situationer hvor vedkommende har følt, at man ved en bestemt handling kan bringe sig selv eller andre i fare.³² Dette kan for eksempel være, hvor en person hopper ud foran et tog, og togføreren pådrager sig en psykisk skade herefter, eller hvis man har været vidne til et bankrøveri.

Af bemærkningerne til ASL § 6 fremgår endvidere, at der stilles ”[...] *beskedne lægelige krav til [...]*”³³ den fysiske eller psykiske skade, man har pådraget sig i forbindelse med hændelsen eller påvirkningen. Til trods herfor er det dog ikke alle skader, som anerkendes som værende personskader inden for lovens område.

I november 2013 afsagde Højesteret dom³⁴ i en sag vedrørende, hvorvidt en lærer ved et vrid i ryggen havde pådraget sig en arbejdsskade. Skadelidte led i forvejen af en kronisk ryglidelse, og det skulle derfor afklares, hvorvidt denne var blevet forværret af det vrid, som skadelidte havde pådraget sig ved den anmeldte hændelse, eller hvorvidt dette skyldtes forudbestående degenerative forandringer i ryggen.³⁵ Retslægerådet udtalte, at skadelidtes ”[...] *langvarige kroniske ryglidelse skyldtes degenerative forandringer, og ikke hændelsen i november 2008*”³⁶, hvorfor skaden ikke blev anerkendt som en arbejdsskade.³⁷ Højesteret citerede i sin begrundelse forarbejderne til loven og udtalte herefter;

*”Personskadebegrebet må imidlertid fastlægges i lyset af de ydelser, der kan gives efter arbejdsskadesikringsloven. Forbigående smerter, der ikke kræver behandling, men går over af sig selv, vil derfor normalt ikke være en personskade i arbejdsskadesikringslovens forstand.”*³⁸

³¹ Kielberg, 2016, s. 293.

³² Ibid, s. 303.

³³ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

³⁴ U.2014.452H.

³⁵ Ibid, s. 1, 1. spalte.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid, s. 7, 2. spalte.

Højesteret fastslog dermed, at såfremt den pådragne skade ikke berettiger skadelidte til at modtage ydelser efter ASL, foreligger der som udgangspunkt ikke en skade omfattet af personskaдебegrebet i ASL. Højesteret satte således en nedre grænse for, hvornår en skade må anses som værende en personska-de inden for rammerne af ASL.³⁹

Det kan endvidere konkluderes ud fra Højesterets udtalelse, at skaden skal være behandlingskrævende, før denne kan anerkendes efter ASL. Forbigående gener, der ikke kræver behandling, er derfor som udgangspunkt ikke tilstrækkelige til at udgøre en personska-de i lovens forstand. Afgørende er således, om skadelidtes tilstand går over af sig selv uanset behandling inden for den tidsmæssige udstrækning, som den aktuelle type skade typisk vil medføre. For de fysiske skader vil eksempelvis et blå mærke derfor ikke kunne anerkendes som en personska-de, da dette ikke kræver behandling. Det samme udgangspunkt vedrørende behandling gælder for psykiske skader som eksempelvis chok.⁴⁰

I relation til psykiske personskader anvendes forskellige diagnoser, som får betydning for spørgsmålet om anerkendelse. Disse gennemgås nærmere i fremstillingens analyserende del, afsnit 5.1., hvori der kort redegøres for diagnosernes betydning.

4.2.2. Forårsaget af en hændelse eller påvirkning

Foruden kravet om personska-de er det en betingelse, at denne er *"[...] forårsaget af en hændelse eller en påvirkning, der sker pludseligt eller inden for 5 dage"*⁴¹. I nærværende afsnit redegøres derfor for betingelserne til årsagssammenhæng.

Hverken ASL, lovforarbejderne hertil eller retspraksis i øvrigt definerer begreberne hændelse eller påvirkning nærmere, hvorfor vurderingen af, hvorvidt der anses at være en for personska-den relevant hændelse eller påvirkning derfor må afgøres i sammenhæng med vurderingen af årsagssammenhæng.⁴² Afgørende er således ikke typen eller arten af en hændelse eller påvirkning, men i stedet om den givne hændelse eller påvirkning har den fornødne sammenhæng med

³⁹ Kielberg, 2016, s. 240.

⁴⁰ Ibid, s. 242-243.

⁴¹ Jf. ASL § 6, stk. 1.

⁴² Kielberg, 2016, s. 249.

arbejdet, og om hændelsen eller påvirkningen er egnet til at påføre den pågældende personskade.⁴³

Spørgsmålet bliver herefter, hvornår betingelsen om årsagssammenhæng mellem personskaden og hændelsen eller påvirkningen anses for værende opfyldt. Af lovbemærkningerne til ASL § 6, stk. 1, fremgår, at årsagssammenhængen herefter skal vurderes ud fra såvel et medicinsk som et juridisk perspektiv.⁴⁴

4.2.2.1. Medicinsk årsagssammenhæng

Den medicinske årsagssammenhæng mellem personskade og hændelse eller påvirkning beror på en lægefaglig vurdering af, hvorvidt hændelsen eller påvirkningen kan medføre de gener, som skadelidte har fået som følge af den pågældende hændelse eller påvirkning.⁴⁵

Spørgsmålet bliver herefter, hvornår der lægefagligt kan anses at være årsagssammenhæng. Af lovbemærkningerne til ASL § 6 fremgår, at det afgørende er, hvorvidt hændelsen eller påvirkningen ud fra et medicinsk perspektiv generelt er egnet til at forårsage en given personskade. Det præciseres herefter, at en hændelse eller påvirkning *"[...] kan anses for at være årsag til en skade, når der er en biologisk naturlig og logisk forklaring på, at skaden opstod som følge af en hændelse eller påvirkning på arbejdet. I denne vurdering kan der også tages hensyn til, om hændelsen eller påvirkningen har haft en karakter og et omfang, der gør det sandsynligt, at skaden er opstået som følge af hændelsen eller påvirkningen."*⁴⁶ Der gælder således dels et krav om en biologisk naturlig og logisk forklaring på skadens opståen som følge af hændelsen eller påvirkningen og dels et krav om, at den belastning, som skadelidte har været udsat for, skal være relevant i forhold til den pågældende skade.

Den medicinske vurdering af årsagssammenhængen stiller derfor krav til beviset herfor. Beviskravet er herefter situationsbestemt i den forstand, at kravet til beviset varierer fra situation til situation afhængigt af hændelsens eller påvirkningens art og omfang, skadens karakter, samt om skaden må anses for at være opstået uden kendt ydre årsag.⁴⁷

⁴³ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af ulykker*, 2018, s. 5.

⁴⁶ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

⁴⁷ Kielberg, 2016, s. 271.

Hvor en hændelse eller påvirkning utvivlsomt må anses at være skadens årsag, gælder der ikke store krav til beviset. Lovbemærkningerne til ASL § 6 eksemplificerer dette med et postbud, der pådrager sig et kraniebrud som følge af at blive ramt af en tagsten i hovedet under udførelse af sit arbejde.⁴⁸

Hvis der derimod foreligger et tvivlstilfælde, hvor skaden er opstået uden en kendt ydre årsag, stilles der særlige krav til beviset for årsagssammenhæng, hvorfor den lægefaglige vurdering af egnetheden bliver afgørende. Det samme skærpede beviskrav gælder, hvis hændelsen eller påvirkningen ikke har en sådan karakter og et omfang, som umiddelbart kan sandsynliggøre skadens opståen som følge heraf, idet skaden kan være opstået som følge af, at skadelidte selv er særlig disponeret for at udvikle en given skade uden kendt ydre årsag.⁴⁹

Spørgsmålet bliver herefter, hvorvidt den medicinske vurdering af hændelsens eller påvirkningens egnethed til at forårsage en given skade skal foretages ud fra et generelt eller konkret perspektiv. Det har i såvel teori som praksis været genstand for diskussion, hvorvidt vurderingen skal foretages ud fra egnetheden til at medføre skade på en generelt sund og rask krop, uafhængigt af skadelidtes forudbestående sårbarhed, eller om der skal anlægges en konkret vurdering ud fra skadelidtes individuelle sårbarhed.⁵⁰ Problemstillingen vedrørende skadelidtes egen sårbarhed behandles nærmere i afsnit 4.2.2.3.

I relation til psykiske arbejdsulykker kan en persons skade i form af en psykisk reaktion opstå som følge af såvel psykiske som fysiske påvirkninger eller hændelser. Ved psykiske skader er det en betingelse, at hændelsen eller påvirkningen har et sådant omfang og en karakter, at den må anses for egnet til at udvikle en psykisk lidelse. I vurderingen heraf indgår særligt momenter som hændelsens eller påvirkningens karakter, styrke, alvorlighed og varighed.⁵¹ Ankestyrelsen fastslog i sin principafgørelse U-6-05, at det faktum, at der tidsmæssigt må anses at være juridisk sammenhæng mellem en given hændelse og en psykisk lidelse ikke er tilstrækkeligt, såfremt hændelsen i øvrigt ikke må anses for egnet til at medføre den pågældende psykiske lidelse.

⁴⁸ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Kielberg, 2016, s. 251 ff.

⁵¹ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader*, 2016, s. 3.

Den medicinske årsagssammenhæng skal således supplere den juridiske årsagssammenhæng, idet den medicinske årsagssammenhæng alene er et led i den samlede vurdering af årsagssammenhængen.

Hvornår en psykisk personskaade kan anerkendes som en arbejdsskade efter ASL behandles herefter indgående i fremstillingens analyserende del.

4.2.2.2. Juridisk årsagssammenhæng

Den juridiske vurdering af årsagssammenhængen mellem skaden og hændelsen eller påvirkningen udgør en bevismæssig bedømmelse ud fra et krav om en tidsmæssig sammenhæng mellem skade og hændelse eller påvirkning samt det faktum, at der skal ske symptomdebut i nær tilknytning til den pågældende skade.⁵²

Kravet om juridisk årsagssammenhæng relaterer sig således til vurderingen af, om skadelidte har løftet sin bevisbyrde for sammenhængen mellem skade og påvirkning eller hændelse med overvejende sandsynlighed.⁵³

Retslægerådet har i forlængelse heraf fastsat, at *"[...] hvis der lægefagligt set er årsagssammenhæng mellem en hændelse/påvirkning og tilskadekomnes gener, så vil tilskadekomne have debut (begyndende) symptomer indenfor 72 timer"*⁵⁴. Kravet om tidsnær symptomdebut udgør kravet om strakssymptomer. Dette er dog ikke en betingelse for så vidt angår psykiske skader, idet symptomerne kan udvikles over længere perioder.⁵⁵ Vurderingen af symptomernes relation til en given hændelse eller påvirkning skal derfor i stedet konkret vurderes ud fra den pågældende diagnose eller lidelse.⁵⁶

Foruden kravet om strakssymptomer er det tillige en betingelse, at der foreligger brosymptomer, hvorfor symptomerne skal have en sådan tidsmæssig udstrækning, at de vedvarer kontinuerligt frem til det tidspunkt, hvor Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har mulighed for at vurdere skadelidtes helbredsmæssige situation.

⁵² Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af ulykker*, 2018, s. 6.

⁵³ Ibid, s. 5.

⁵⁴ Ibid, s. 6.

⁵⁵ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af psykiske skader*, 2018, s. 9.

⁵⁶ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader*, 2016, s. 8.

4.2.2.3. Skadelidtes forudbestående lidelser, sygdomme og egen sårbarhed

I forlængelse af ovenstående afsnit om medicinsk henholdsvis juridisk årsagssammenhæng, har det i såvel teori som praksis været genstand for diskussion, hvilken betydning skadelidtes forudbestående lidelser eller sårbarhed har for spørgsmålet om anerkendelse af en given arbejdsulykke, herunder hvem der skal bære risikoen herfor. Nærværende afsnit belyser derfor betydningen af skadelidtes forudbestående lidelser og særlige sårbarhed.

Indledningsvist findes det relevant kort at redegøre for den terminologiske sondring mellem *forudbestående lidelser*, *forudbestående sygdomme* og *egen sårbarhed* og begrebernes indhold, idet begreberne i praksis anvendes om samme problemstilling; hvor forhold hos skadelidte selv kan være medvirkende til personskadens indtræden eller et øget omfang af generne.

Ifølge Kielberg omfatter forudbestående lidelser alene lidelser, der er relateret til den ved arbejds-skaden beskadigede legemsdel. Hertil anfører Kielberg, at forudbestående lidelser eksempelvis kan være *"[...] en disposition, som ikke tidligere har været aktiv"*⁵⁷, ligesom det kan være, hvor *"[...] en forudbestående lidelse har givet symptomer inden skaden"*⁵⁸.

Ehlers anvender i modsætning til ovenstående et sårbarhedsprincip og henviser i den forbindelse til norske Kjelland, som var den første til at beskrive og anvende begrebet.⁵⁹ Ehlers eksemplificerer skadelidtes forudbestående sårbarhed med *"[...] at skadelidte har et skrøbeligt kranium, der bevirker, at selv mindre påvirkninger kan forårsage hjerneskade eller død."*⁶⁰ Sårbarhedsprincippet anvendes ifølge Ehlers om den situation, hvor der foreligger en forudbestående og latent sårbarhed hos skadelidte, og hvor denne sårbarhed herefter realiseres af en given hændelse eller påvirkning.⁶¹ Ehlers pointerer herefter, at sårbarheden på tidspunktet for udsættelse for en hændelse eller påvirkning ikke i forvejen må have realiseret sig i en selvstændig skade, idet der ellers foreligger en *"færdig skade"*⁶², som skadelidte selv må bære risikoen for.⁶³ Sårbarhedsprincippet anvendes dermed om den situation, hvor skadelidte grundet egne fysiske eller psykiske egenskaber i højere grad er mere disponibel for indtræden af en given

⁵⁷ Kielberg, 2016, s. 524.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ehlers, Andreas Bloch, *Kausalitet i personskadeerstatningsretten*, 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2017, s. 259.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ehlers, 2017, s. 267.

⁶² Ibid, s. 279.

⁶³ Ibid, s. 278 f.

skade, end hvis den givne hændelse eller påvirkning havde ramt en anden person uden sådan sårbarhed.⁶⁴

Om begrebet forudbestående sygdomme har Ankestyrelsen ved sin principafgørelse 33-17 både anvendt begrebet om en sygdom, som var symptomgivende forud for en ulykke og om en efter ulykken konstateret sygdom, som dog ikke var symptomgivende før hændelsen.

Det konkluderes herefter på baggrund af ovenstående, at begreberne alene har en terminologisk forskellighed, og at der indholdsmæssigt ikke er forskel ved anvendelsen af begreberne, idet begreberne supplerer hinanden. Begreberne anvendes både, hvor skadelidtes lidelse eller sårbarhed er realiseret inden en given ulykke, og hvor lidelsen eller sårbarheden blot er latent på ulykkestidspunktet. Skadelidtes *forudbestående lidelser* og *sygdomme* kan således konkluderes at være varianter af princippet om skadelidtes *sårbarhed*. Nedenstående dækker derfor alle begreberne, uanset hvilket af begreberne, der indgår i en given formulering eller sammenhæng.

Spørgsmålet bliver herefter, hvilken betydning skadelidtes forudbestående sårbarhed har for spørgsmålet om anerkendelse af en given arbejdsulykke, herunder hvem der bærer risikoen for skadelidtes sårbarhed.

Af lovbemærkningerne til ASL § 6 fremgår, at *”[f]orudgående sygdomme har ikke betydning for spørgsmålet om anerkendelse af en skade efter det foreslåede ulykkesbegreb. Som hidtil kan en forværring af en forudbestående sygdom anerkendes. [...] Spørgsmålet om forudbestående sygdomme får først betydning, når der skal fastsættes godtgørelse og erstatning, idet der trækkes fra i et påvist varigt mén eller tab af erhvervsevne, hvis det er overvejende sandsynligt, at det varige mén eller tabet af erhvervsevne helt eller delvist skyldes andet end arbejdsskaden.”*⁶⁵ Dette indikerer således, at skadelidte selv bærer risikoen for sin forudbestående sårbarhed, men at dette alene vil få betydning ved udmåling af godtgørelse eller erstatning.

I forlængelse af ovenstående henvises herefter særligt til afsnit 4.2.2.1. omhandlende medicinsk årsagssammenhæng, hvorefter det er en anerkendelsesbetingelse, at en given hændelse eller

⁶⁴ Jensen, Søren Kjær, Christensen, Kira Kolby og Tholstrup, Laura, *Særlig sårbarhed og anerkendelse af arbejdsulykker*, Juristen nr. 5 2016, Djøf Forlag, 2016, s.187, 2. spalte.

⁶⁵ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

påvirkning ud fra et medicinsk perspektiv kan anses for værende egnet til at forårsage personskade.

Kravet til bevis for årsagssammenhæng og den medicinske vurdering af hændelsens eller påvirkningens egnethed til at forårsage en given skade blev diskuteret i forbindelse med reformarbejdet forud for indførelse af det nye ulykkesbegreb. Som redegjort for i afsnit 4.1. nedsattes der i forbindelse med reformarbejdet to arbejdsskadeudvalg, som fik til opgave at undersøge muligheden for at danne ét objektivt skadebegreb baseret på skade og årsag.

Ved betænkning 1402/2001 behandledes egnethedskravet i relation til det dagældende ulykkesbegreb, og det anførtes i den forbindelse, at *”[a]nerkendelse af skader, der også kan opstå uden kendt ydre årsag, forudsætter således, at der kan påvises en relevant ydre årsag til skaden, som vil være egnet til at skade en krop, der ikke er disponeret til sådanne skader. [...] I de fleste tilfælde er udgangspunktet ved vurderingen af, om der er tale om en ulykke, at hændelsen skal være af en sådan art, at en sund krop kan skades.”*⁶⁶ Tilsvarende præciseres det i forlængelse af et eksempel i betænkning 1418/2002, at dét *”[a]t rejse sig fra en stol er ikke en relevant påvirkning, der kan medføre en rygskaade i en sund ryg.”*⁶⁷ Det aktuelle eksempel med at rejse sig fra en stol er gengivet i lovbemærkningerne til ASL § 6⁶⁸, men det er i den forbindelse væsentligt at bemærke, at begrebet *sund krop* er fravalgt ved formuleringen heraf. Uanset det i begge betænkninger således angives, at vurderingen af en hændelses eller påvirknings egnethed skal foretages i relation til en sund krop, lægger lovgivningsmagten op til, at der ikke skal vurderes ud fra en almen betragtning om en sund krop.

Spørgsmålet bliver herefter, hvilken praksis myndighederne følger.

Højesteret behandlede i sin dom U.2017.516H spørgsmålet, hvorvidt egnethedsvurderingen skal foretages i forhold til en rask krop. Skadelidte var i forbindelse med sit arbejde ved at folde et net sammen, hvorfor han sad foroverbøjet. Han fik overbalance, hvorved han oplevede et vrid i ryggen og blev stærkt smertepåvirket som følge heraf. Ved en efterfølgende rygscanning påvist en diskusprolaps og degenerative forandringer i lænderyggen. Skadelidte havde derfor en forudbestående svækket diskus. Spørgsmålet i sagen blev herefter, hvorvidt der kunne anses

⁶⁶ Bet. 1402/2001, s. 46 f.

⁶⁷ Bet. 1418/2002, s. 72.

⁶⁸ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

at foreligge medicinsk årsagssammenhæng mellem hændelsen og den personskade, som skadelidte havde pådraget sig efterfølgende i form af daglige smerteudløsende rygggener. Arbejdsskadestyrelsen og sidenhen Ankestyrelsen vurderede, at der ikke var medicinsk årsagssammenhæng med henvisning til manglende egnethed.

Forud for Højesterets dom fandt Landsretten, at hændelsen måtte anses at have forværret skadelidtes forudbestående ryglidelse og anførte i sin begrundelse herfor, at *"[...] en sådan hændelse ikke kan fremkalde en diskusprolaps i en i øvrigt rask ryg. Det må imidlertid lægges til grund, at A [skadelidte] ikke havde en rask ryg."*⁶⁹ Landsretten understreger hermed, at vurderingen af egnetheden ikke skal foretages ud fra begrebet om en rask ryg, men at der i stedet skal anlægges en konkret vurdering ud fra skadelidtes forudbestående sygdomsbillede.

Sagen indbragtes for Højesteret, der stadfæstede Landsrettens afgørelse, men dog ændrede begrundelsen for sit resultat. I tilknytning hertil fremhæver Højesteret Retslægerådets vurdering af, *"[...] at belastningen ved hændelsen har ført til smerter i en i forvejen svækket ryg. Retslægerådet kan ikke afgøre, om prolapsen er fremkommet ved belastningen eller blot blevet symptomgivende."*⁷⁰ Højesteret anfører herefter i sin begrundelse:

*"På den baggrund finder Højesteret det ikke godtgjort, at den påviste diskusprolaps er forårsaget af hændelsen. Efter Retslægerådets udtalelse må det imidlertid lægges til grund, at hændelsen har haft helbredsmæssige følger for A. Retslægerådets udtalelse må således forstås på den måde, at prolapsen er blevet symptomgivende som følge af hændelsen, hvis den ikke er forårsaget heraf. Det forhold, at prolapsen blev symptomgivende, indebar en forværring af A's forudbestående ryglidelse, idet han fik vedvarende rygsmerter, blev uarbejdsdygtig i længere tid og blev opereret for prolapsen. Det er efter de foreliggende oplysninger ikke godtgjort, at den forudbestående ryglidelse var af en sådan karakter, at forværringen ville være indtrådt omkring det pågældende tidspunkt, også selv om han ikke havde været udsat for den pågældende hændelse."*⁷¹

⁶⁹ U.2017.516H, s. 9, 2. spalte.

⁷⁰ U.2017.516H, s. 12, 1. spalte.

⁷¹ Ibid.

Højesteret distancerer sig derfor fra Landsrettens vurdering af en rask krop og tager dermed ikke direkte stilling til, hvorvidt den medicinske vurdering af egnetheden skal foretages ud fra en sammenligning med en påvirknings eller hændelses egnethed til at forårsage skade på en i øvrigt rask krop. Det må dog udledes, at såfremt Højesteret havde været enig i vurderingen af, at der skal sammenlignes med en sund og rask krop, ville Højesteret ikke aktivt have ændret sin begrundelse for resultatet men i stedet have henvist til Landsrettens begrundelse indeholdende Retslægerådets vurdering af, at hændelsen ikke ansås for egnet til at medføre skade på en i øvrigt rask krop.

Ankestyrelsen har efter afsigelse af dommen kommenteret, at Højesteret ved sin dom har foretaget en præcisering i forhold Ankestyrelsens fulgte praksis forud for sagens førelse ved domstolene. Ankestyrelsen konkluderer i den forbindelse, at det med Højesterets dom er fastslået, at det i relation til anerkendelse ikke er tilstrækkeligt, at en given hændelse er egnet til at forårsage skade i en legemsdel, som i forvejen er svækket, men at det i stedet må bero på en konkret vurdering af de lægelige beviser.⁷²

Ankestyrelsen har herefter ved sin principafgørelse 33-17 fastslået, at der i situationer, hvor skadelidte har en forudbestående sygdom, skal anlægges en konkret bevisbedømmelse af den medicinske årsagssammenhæng, hvorefter det skal være muligt at fastslå, om der har været symptomer før en given hændelse, om der er en forudbestående sygdom med betydning for skadelidtes symptomer, og hvordan symptomerne har udviklet sig efter den pågældende hændelse.

I forlængelse af Højesterets dom skal det endvidere bemærkes, at Arbejdsmarkedets Erhvervs-sikring tillige herefter har valgt at undlade formuleringen af en sund krop. I sin Vejledning om anerkendelse af ulykker fra 2016 angives, at *”[u]dgangspunktet er normalt, at man ikke kan skade en sund krop ved mindre dagligdags påvirkninger af kroppen.”*⁷³, men har herefter i sin Praksisbeskrivelse om anerkendelse af ulykker fra 2018 undladt en sådan formulering, hvilket må vurderes at være en følge af Højesterets dom.

Med Højesterets dom kan det, i forlængelse af afsnit 4.2.2.1., konkluderes, at den medicinske vurdering af en given hændelse eller påvirknings egnethed til at forårsage en personskaade skal

⁷² Ankestyrelsen, *Artikel: Hvornår er en ulykke en arbejdsskade*, 2018.

⁷³ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af ulykker – skader sket 1. Januar 2004 eller senere*, 2016, s. 27.

foretages ud fra en konkret vurdering henset til skadelidtes forudbestående sårbarhed. Det må derfor konkluderes, at det sårbarhedsprincip, der gælder efter den almindelige personskaadeerstatningsret, tillige gælder for arbejdsskader.

4.2.3. Pludseligt eller inden for 5 dage

Foruden kravet om årsagssammenhæng er det en betingelse, at hændelsen eller påvirkningen *"[...] sker pludseligt eller inden for 5 dage"*⁷⁴. I nærværende afsnit redegøres derfor for den tidsmæssige udstrækning mellem hændelse eller påvirkning og skaden.

Kravet om at påvirkningen udstrækkes til fem dage udgør en afgrænsning i forhold til erhvervssygdomme. Hvis skadelidte derfor først får symptomdebut senere end fem dage inde i påvirkningen, kan skaden ikke anerkendes som værende en arbejdsulykke, hvorfor skaden i stedet skal vurderes ud fra betingelserne for anerkendelse af erhvervssygdomme efter ASL § 7.⁷⁵

For så vidt angår kravet om skadens pludselige indtræden er det ikke en betingelse, at hændelsen er usædvanlig, udefrakommende eller uventet, ligesom der ikke er faste krav til hændelsens karakter eller styrke, idet dette vil afhænge af den aktuelle hændelse.

Særligt vurderingen af kravet om symptomdebut i relation til psykiske arbejdsulykker kan være vanskelig i den situation, hvor skadelidte har været udsat for en relevant hændelse med et efterfølgende psykisk belastende forløb. Der kan derved opstå tvivl om, hvorvidt tilfældet, skal vurderes som en eller flere arbejdsulykker, eller om forløbet i stedet skal bedømmes efter reglerne om erhvervssygdomme i ASL § 7. Afgørende vil i den forbindelse være, hvilken påvirkning skadelidte har været udsat for, og hvornår skadelidtes symptomer viser sig efterfølgende.

⁷⁴ Jf. ASL § 6, stk. 1.

⁷⁵ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, til § 6.

5. Anerkendelse af psykiske arbejdsulykker

I nærværende afsnit med tilhørende underafsnit analyseres relevant retspraksis og principafgørelser fra Ankestyrelsen inden for området for anerkendelse af psykiske arbejdsulykker. Dommene og principafgørelserne er valgt ud fra kriterier om relevans og aktualitet, således at fremstillingens problemformulering besvares bedst muligt ud fra en analyse af nyeste praksis på området, hvorefter dette sammenholdes med analyser af historisk praksis for herefter at kunne udlede og klarlægge gældende ret inden for området for psykiske arbejdsulykker. Blandt den valgte praksis er udvalgt to landsretsdomme samt tretten principafgørelser fra Ankestyrelsen.

Nedenstående analyser er opdelt i tre afsnit. Indledningsvist redegøres der kort for de i analyserne omhandlende diagnoser. Herefter analyseres afgørelser vedrørende psykiske skader pådraget ved enten en fysisk eller psykisk påvirkning eller hændelse, hvor skadelidte har været direkte impliceret i hændelsen. De særlige afgørelser vedrørende vidnesituationer, hvor skadelidte ikke har været direkte involveret i hændelsen eller påvirkningen, analyseres herefter i et særskilt afsnit.

Baggrunden for opdelingen er at skabe overblik for læseren samt at belyse de forskelle og ligheder, der består i forbindelse med vurderingen af årsagssammenhæng afhængigt af, om skadelidte i den konkrete situation har været udsat for en fysisk eller psykisk hændelse eller påvirkning, og om skadelidte selv har været direkte involveret i hændelsen eller påvirkningen eller alene har overværet denne som vidne.

5.1. Diagnosedefinitioner

I relation til vurderingen af årsagssammenhæng skal det afgøres hvilken skade, skadelidte har pådraget sig. Indledningsvist findes det derfor af hensyn til forståelsen relevant at definere de forskellige psykiske diagnoser, som forekommer i nedenstående domme og principafgørelser, idet de forskellige psykiske symptomers varighed, karakter og intensitet kan variere. Oplistningen i nærværende afsnit er ikke udtømmende.

Ved behandlingen af de psykiske gener anvendes sygdomsklassifikationen, International Classification of Diseases and Related Health Problems, som Verdenssundhedsorganisationen,

WHO, har udarbejdet. Af hensyn til de i sygdomsklassifikationen anvendte engelske lægefaglige termer, tager nedenstående afsæt i Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings egen opstilling af de forskellige diagnoser, hvilken netop er udarbejdet på baggrund af WHO's egen sygdomsklassifikation. Dette gøres for at oversætte de lægelige termer korrekt.

5.1.1. Akut belastningsreaktion

En akut belastningsreaktion er en forbigående psykisk tilstand, der udvikler sig som følge af en ekstraordinær fysisk eller psykisk belastning. Symptomerne opstår kort efter hændelsen eller påvirkningen, ligesom symptomerne kan være varierende og ikke nødvendigvis behøver at forekomme samtidigt. Tilstanden er forbigående og forsvinder typisk inden for to dage.⁷⁶

5.1.2. Posttraumatisk belastningsreaktion

En posttraumatisk belastningsreaktion (herefter forkortet PTSD) er en behandlingskrævende psykisk tilstand, som forudsætter, at skadelidte har været udsat for en traumatisk oplevelse, der enten har været af exceptionelt truende eller katastrofelignende karakter. Det er tillige en forudsætning, at sygdommen enten opstår straks eller inden for seks måneder efter ophør af den relevante belastning, eller at der sker symptomdebut inden for de første seks måneder efter belastningens ophør og sygdommen herefter viser sig fuldt ud inden for få år efter symptomdebuten.⁷⁷

Ved diagnosevurderingen indgår momenter i form af hændelsens eller påvirkningens karakter og styrke. Såfremt hændelsen eller påvirkningen ikke skønnes tilstrækkeligt psykisk belastende, vil betingelserne for PTSD ikke være opfyldt.⁷⁸

5.1.3. Tilpasningsreaktion

En tilpasningsreaktion er en forbigående psykisk tilstand med en varighed på op til seks måneder. Tilstanden er ikke nødvendigvis behandlingskrævende, ligesom symptomerne er uspecifikke og kan forekomme efter såvel større som mindre belastninger.⁷⁹

⁷⁶ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *De psykiske skader – diagnoserne*, 2016.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af psykiske skader*, 2018, s. 8.

Ved diagnosticering af en tilpasningsreaktion indgår det i vurderingen, om hændelsen eller påvirkningen har været af en sådan karakter, at denne påvirker skadelidtes daglige og sociale liv grundet emotionelle og/eller adfærdsmæssige symptomer, som eksempelvis kan vise sig i form af tristhed, magtesløshed, søvnproblemer, koncentrationsvanskeligheder og irritabilitet.⁸⁰

5.1.4. Uspecificeret belastningsreaktion

En uspecificeret belastningsreaktion er en behandlingskrævende, længerevarende – men forbigående – psykisk tilstand med en varighed på op til to år. Diagnosticering af uspecificerede belastningsreaktioner forudsætter, at tilstanden er opstået som en direkte følge af et svært traume eller en længerevarende belastende påvirkning.⁸¹ Sondringen mellem tilpasningsreaktioner og uspecificerede belastningsreaktioner beror således som udgangspunkt på graden og karakteren af belastningen samt skadelidtes deraf følgende psykiske gener.

5.2. Psykisk skade efter udsættelse for fysisk eller psykisk påvirkning eller hændelse

5.2.1. Psykisk skade efter udsættelse for fysisk hændelse eller påvirkning

Nærværende afsnit omhandler analyse af en udvalgt dom fra Vestre Landsret, U.2009.2022V, samt en udvalgt principafgørelse, PRA 24-15 fra Ankestyrelsen, hvor enten en fysisk påvirkning eller hændelse har medført psykisk personskaade hos skadelidte.

5.2.1.1. U.2009.2022V – Vestre Landsrets dom af den 23. april 2009

Nærværende dom omhandler, hvorvidt en psykisk skade efter en fysisk hændelse skulle anerkendes som en arbejdsulykke efter ASL § 6.

Skadelidte arbejdede som lærer på en specialskole, og var i den forbindelse blevet slået med et knytnæveslag på kæben af en elev. Skadelidte aftalte senere samme dag med skolens leder, at

⁸⁰ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *De psykiske skader – diagnoserne*, 2016.

⁸¹ Ibid.

hun skulle tage hjem på baggrund af hændelsen. Skadelidte blev sygemeldt, og hendes læge anmeldte kort efter hændelsen og de psykiske gener som værende en arbejdsskade.

Både Arbejdsskadestyrelsen (nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) og Ankestyrelsen afviste at anerkende skaden som en arbejdsulykke med den begrundelse, at der manglede årsagsforbindelse mellem de anmeldte skader og hændelsen. I begge instanser blev der lagt vægt på, at den pågældende hændelse ikke var egnet til at fremkalde den anmeldte psykiske skade i form af PTSD. Ankestyrelsen lagde i den forbindelse blandt andet vægt på, at skadelidte ikke havde grund til at føle sig i livsfare eller føle sig hjælpeløs i situationen. Derudover vurderede Ankestyrelsen, at der ikke havde været en konkret trussel direkte mod skadelidte, samt at hændelsen var kortvarig.

Skadelidte anlagde herefter sag mod Ankestyrelsen, hvorefter sagen blev genoptaget i Ankestyrelsen og skadelidte hævdede herefter sagen. I den forbindelse valgte Ankestyrelsen at anerkende skaden som en arbejdsulykke. Det var dog kun de fysiske skader, der blev anerkendt. Den manglende anerkendelse af skadelidtes psykiske skade blev endnu en gang begrundet i manglende årsagsforbindelse, og det anførtes i begrundelsen, at *"[v]i finder ligeledes, at de i Lægeerklæring I nævnte psykiske symptomer ikke har en umiddelbar biologisk årsagssammenhæng med karakteren af det traume, der er anmeldt."*⁸² Der henvistes til, at det ikke blev vurderet, at hændelsen havde været *"[...] ekstraordinært psykisk belastende."*⁸³, og Ankestyrelsen henviste herefter til samme afgørende momenter, som fremgik af den første afgørelse, herunder hændelsens varighed, karakter, om skadelidte havde været i livsfare eller følt sig hjælpeløs, og om der havde foreligget en konkret trussel mod skadelidte. Ankestyrelsen afviste dette og vurderede derfor, at der ikke var årsagssammenhæng mellem hændelsen og den anmeldte psykiske skade, hvorfor Ankestyrelsen ikke kunne anerkende den psykiske skade som værende en arbejdsulykke.

Skadelidte anlagde herefter endnu en gang sag ved domstolene med påstand om anerkendelse af de psykiske gener i form af psykisk chok eller psykisk reaktion som værende omfattet af

⁸² U.2009.2022V, s. 2, 1. spalte.

⁸³ Ibid.

ASL § 5, jf. § 6. Den psykiske skade, der skulle tages stilling til, var således ikke den i lægeerklæringen angivne PTSD, men det psykiske chok og den psykiske reaktion, skadelidte havde pådraget sig i forbindelse med hændelsen.

Under sagens førelse fremlagdes en udtalelse fra Ankestyrelsens lægekonsulent. Af denne udtalelse fremgik, at hændelsen muligvis kunne give forbigående symptomer i form af en akut belastningsreaktion; *”På mødet forklarede læge konsulenten, at traumet - et knytnæveslag i ansigtet - kan give anledning til umiddelbare og forbigående psykiske gener, det der i psykiatrisk terminologi kaldes en akut belastningsreaktion.”*⁸⁴ Dog afvistes det samtidig af Ankestyrelsens lægekonsulent, at hændelsen skulle kunne forårsage den af lægeerklæringen beskrevne PTSD.

Til støtte for anerkendelse, blev der i skadelidtes anbringender henvist til forarbejderne til ASL § 6, hvoraf fremgår, at forbigående smerter samt psykiske symptomer tillige kan opfylde betingelserne for en personskade.⁸⁵

Af Landsrettens begrundelse og resultat fremgår, at sagen omhandler, *”[...] hvorvidt det »efterfølgende psykiske chok«, der er nævnt i anmeldelsen af 4. oktober 2006, skal være omfattet af anerkendelsen.”*⁸⁶ Der blev således ikke taget stilling til den i lægeerklæringen diagnosticerede PTSD, idet skadelidte ikke i forbindelse med retssagen havde gjort gældende, at hun led heraf. Ved Ankestyrelsens begrundelser blev der således kun lagt vægt på, at hændelsen ikke kunne forårsage den i lægeerklæringen omtalte PTSD, og det fremgik derfor ikke direkte, hvorvidt hændelsen kunne forårsage andre psykiske gener. Vestre Landsret udtaler i den forbindelse følgende;

*”Det må herefter lægges til grund, at Ankestyrelsens afgørelse efter sit indhold indebærer, at enhver form for eventuelle psykiske følger og reaktioner, herunder af forbigående karakter, ikke er omfattet af anerkendelsen. Det gælder også, selv om det ikke udtrykkelig er angivet i begrundelsen for afgørelsen.”*⁸⁷

⁸⁴ U.2009.2022V, s. 2, 2. spalte.

⁸⁵ Ibid, s. 3, 1. spalte.

⁸⁶ Ibid, s. 3, 2. spalte.

⁸⁷ Ibid.

Landsretten udtaler således, at selvom det ikke fremgår tydeligt af Ankestyrelsens begrundelse, så har Ankestyrelsen ved sin afgørelse afvist enhver form for psykiske følger af hændelsen.

Landsretten henviser endvidere til udtalelsen fra Ankestyrelsens lægekonsulent, hvoraf fremgår, at hændelsen kunne være egnet til at medføre forbigående symptomer i form af en akut belastningsreaktion. Landsretten udtaler herefter, at skadelidte *"[...] ved ulykken var udsat for en - i hvert fald forbigående - psykisk tilskadecomst i form af et psykisk chok eller en umiddelbar psykisk reaktion."*⁸⁸ Landsretten udtaler dog herefter, at der ikke er *"[...] taget stilling til, hvilke psykiske følger der præcis måtte være tale om, og i hvilket omfang der er årsagssammenhæng mellem ulykken og en psykisk tilstand eller lidelse, der måtte kunne konstateres hos L."*⁸⁹

På baggrund heraf samt med henvisning til lovbemærkningerne til ASL § 6 underkender Landsretten herefter Ankestyrelsens afgørelse. Ankestyrelsen bliver herefter pålagt at anerkende, at skadelidtes psykiske gener i form af chok eller en psykisk reaktion er en arbejdsskade, som skal anerkendes som en arbejdsulykke, dette dog til trods for, at Landsretten ikke foretager en vurdering af årsagssammenhængen i den konkrete sag. Det faktum, at Landsretten ikke foretager en sådan konkret vurdering af årsagssammenhængen giver anledning til en diskussion heraf, hvilket gennemgås nærmere i fremstillingens afsnit 6.1.

På baggrund af ovenstående kan det således konstateres, at Landsretten ændrer Ankestyrelsens afgørelse, således at skadelidtes psykiske gener skal anerkendes som en arbejdsulykke, jf. ASL § 6. Landsretten lægger afgørende vægt på lægeudtalelserne i sagen, hvorved det konstateres, at hændelsen er egnet til at medføre en akut belastningsreaktion, samt bemærkningerne til ASL § 6, hvilket medfører, at Landsretten anerkender, at der foreligger en arbejdsulykke. Ved Ankestyrelsens afgørelse bliver anerkendelse umiddelbart vurderet ud fra, hvorvidt hændelsen er egnet til at medføre PTSD, som beskrevet i lægeerklæringen, hvilket afvises på grund af manglende årsagsforbindelse. Ankestyrelsen har således ikke direkte vurderet, hvorvidt hændelsen kunne forårsage andre psykiske gener eller symptomer. Det er i den forbindelse, at Landsretten udtaler, at Ankestyrelsen ved afvisningen ikke kun har taget stilling til, hvorvidt hændelsen

⁸⁸ U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte.

⁸⁹ Ibid, s. 3, 2. spalte – s. 4, 1. spalte.

kunne forårsage PTSD, men tillige hvorvidt den kunne forårsage enhver form for psykisk følge.⁹⁰

5.2.1.2. Ankestyrelsens Principafgørelse 24-15

Nærværende principafgørelse omhandler i alt fem sager, hvor skadelidte har fået psykiske skader efter en fysisk påvirkning eller hændelse. Ankestyrelsen vurderer i hver sag, hvorvidt den pågældende hændelse eller påvirkning er egnet til at fremkalde den beskrevne psykiske skade, og herefter hvorvidt skaden kan anerkendes som en arbejdsulykke efter ASL § 6. For overblikkets skyld er analysen overordnet opdelt i de respektive sagsforløb.

Sag nr. 1:

Skadelidtes tørklæde havde sat sig fast i en maskine, hvorfor skadelidte blev trukket ned mod maskinen og var tæt på at besvime. Skadelidte havde herefter brug for psykologbehandling for igen at få normaliseret sin hverdag, idet det blev vurderet, at skadelidte ved hændelsen havde pådraget sig en psykisk skade i form af en tilpasningsreaktion. Ankestyrelsen vurderede, at skadelidte havde været udsat for *"[...] en ekstraordinær psykisk belastning, der kan anerkendes som en arbejdsskade"*⁹¹ samt, at hændelsen *"[...] kan betegnes som exceptionelt truende og katastrofelignende."*⁹² I Ankestyrelsens begrundelse bliver der lagt vægt på voldsomheden af den hændelse, skadelidte havde været udsat for, samt det faktum, at skadelidte havde en berettiget frygt for sit liv. Endvidere lægger Ankestyrelsen vægt på, at skadelidte havde modtaget relevant helbredende behandling i tidsnær forbindelse med hændelsen.

Sag nr. 2:

Skadelidte blev på sit arbejde truet af en beboer, som blandt andet skubbede skadelidte op ad et køleskab. Skadelidte pådrog sig en uspecificeret belastningsreaktion og gik til psykologbehandling herfor. Ankestyrelsen lægger i sin begrundelse vægt på den lægefaglige vurdering, hvorefter hændelsen findes egnet til at medføre den psykiske skade, og tillægger det endvidere vægt, at skadelidte havde modtaget behandling i forbindelse med skaden. Ankestyrelsen lægger tillige vægt på, at skadelidte havde følt sig *"lukket inde"*⁹³. Imod anerkendelse tillægges det

⁹⁰ U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte.

⁹¹ Ankestyrelsens principafgørelse 24-15, s. 4.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid, s. 5.

betydning, at beboeren tidligere havde været udadreagerende, samt at skadelidte som professionel burde have været bekendt med følgerne af beboerens sygdom. Derudover havde skadelidte en forudbestående psykisk følsomhed, som Ankestyrelsen dog vurderer inden for normalområdet. Ud fra en samlet vurdering anerkender Ankestyrelsen herefter den psykiske skade som værende en arbejdsulykke efter ASL § 6.

Sag nr. 3:

Skadelidte sad, i forbindelse med sit arbejde som politibetjent, alene i en målebil, da der blev kastet to sten gennem forruden på bilen. Skadelidte anmeldte hændelsen som en arbejdsulykke, idet han havde pådraget sig en uspecificeret belastningsreaktion ved hændelsen. Ankestyrelsen vurderer ud fra de lægelige akter ikke, at hændelsen kan være årsag til den anmeldte skade ”[...] *men alene kortvarige og forbigående psykiske symptomer.*”⁹⁴ Ankestyrelsen lægger ved vurderingen endvidere vægt på, at selvom skadelidte berettiget havde følt sig i fare, kunne frygten ikke have været langvarig. Ydermere indgår det i vurderingen, at skadelidte tidligere havde været indlagt på en psykiatrisk afdeling. Ankestyrelsen vurderer herefter ikke, at der er grundlag for at anerkende skaden som en arbejdsulykke, idet der ikke fandtes årsagssammenhæng mellem den psykiske skade og hændelsen. Ankestyrelsen vurderer således, at skaden ”[...] *med overvejende sandsynlighed er begrundet i andre forhold end hændelsen den 25. november 2013.*”⁹⁵

Sag nr. 4:

Skadelidte var over to omgange blandt andet blevet sparket og slået, råbt ad samt fået kastet ting efter sig af et barn i den institution, hvor skadelidte arbejdede. Skadelidte udviklede herefter en uspecificeret belastningsreaktion. Ankestyrelsen vurderer efter lægefaglige vurderinger, at hændelserne ikke var årsag til den anmeldte psykiske skade, ”[...] *men alene forbigående psykisk ubehag.*”⁹⁶, hvilket ikke er behandlingskrævende, hvorfor dette ikke anses for en personskade efter ASL. I forbindelse med vurderingen af hvorvidt personskadebegrebet var opfyldt, henviser Ankestyrelsen til U.2014.452H, hvor Højesteret udtalte, at personskadebegrebet skal fastlægges i lyset af ydelserne efter ASL. Derudover bliver der lagt vægt på, at skadelidte ikke havde været ”[...] *i decideret fare ved episoderne.*”⁹⁷ I Ankestyrelsens begrun-

⁹⁴ Ankestyrelsens principafgørelse 24-15, s. 6.

⁹⁵ Ibid, s. 7.

⁹⁶ Ibid, s. 8.

⁹⁷ Ankestyrelsens principafgørelse 24-15, s. 8.

delse indgår tillige U.2009.2022V, men Ankestyrelsen afviser fortsat anerkendelse i nærværende sag, idet Vestre Landsret i dommen ikke tog stilling til spørgsmålet om årsagssammenhæng mellem hændelsen og den anmeldte skade. Ankestyrelsen vurderer herefter, at der ikke foreligger årsagsforbindelse mellem den psykiske skade og hændelsen, idet det ikke findes tilstrækkeligt sandsynliggjort, at hændelsen har forårsaget den anmeldte psykiske skade.

Sag nr. 5:

Skadelidte blev ved håndteringen af en elev overfaldet af denne med både fysisk og verbal vold i form af slag, spark og skældsord. Skadelidte anmeldte herefter en uspecificeret belastningsreaktion. Ved afgørelsen af sagen lægger Ankestyrelsen vægt på, at der ud fra lægefaglige vurderinger ikke er grundlag for at statuere årsagssammenhæng mellem hændelsen og den anmeldte skade, uanset hændelsen havde været ubehagelig og voldsom for skadelidte. Ankestyrelsen vurderer, at hændelsen blot var egnet til at udløse en forbigående tilpasningsreaktion. Der bliver ved vurderingen lagt vægt på, at skadelidte efterfølgende blev udsat for flere trusler, men at der ikke var senere fysiske skader som følge heraf, samt at der ikke forventedes psykiske skader. Ankestyrelsen henviser endnu en gang både til U.2009.2022V samt U.2014.452H, og anfører her samme begrundelse som i sag nr. 4. Herudfra bliver det ligeledes vurderet, at der ikke foreligger en arbejdsulykke grundet manglende årsagsforbindelse, idet det ikke er overvejende sandsynligt, at hændelsen kan medføre den anmeldte psykiske skade i form af en uspecificeret belastningsreaktion.

I alle fem sager har skadelidte været udsat for fysiske hændelser, som har medført, at de har anmeldt en arbejdsskade. Ud fra ovenstående fremgår det, at Ankestyrelsen anerkender to ud af fem sager som værende arbejdsulykker efter ASL § 6. De sidste tre sager blev således ikke anerkendt. Det er derfor nærliggende at undersøge, hvilke kriterier der taler henholdsvis for og imod anerkendelse i situationer, hvor skadelidte har været udsat for en fysisk hændelse, der har medført en psykisk lidelse.

For anerkendelse:

I sag nr. 1 og 2 bliver de anmeldte skader anerkendt som arbejdsulykker. I sag nr. 1 er den anmeldte skade en tilpasningsreaktion, hvorimod den anmeldte skade i sag nr. 2 er en uspecificeret belastningsreaktion. Der er således ikke sammenfald mellem de anmeldte skader. I sag nr. 1 lægges der vægt på voldsomheden af hændelsen og det faktum at skadelidte i situationen berettiget havde frygtet for sit liv. I sag nr. 2 havde skadelidte ikke på tilsvarende måde følt sig

i livsfare, men skadelidte havde selv oplyst, at denne følte sig meget truet i situationen og efterfølgende var bange for beboeren. Ankestyrelsen lægger i deres begrundelse blandt andet vægt på, at skadelidte var blevet skubbet og havde følt sig indelukket i situationen. Herudfra kan det udledes, at et af de kriterier, der lægges vægt på ved vurderingen af årsagssammenhæng er voldsomheden af den pågældende hændelse.

I begge sager tillægges det endvidere betydning, at skadelidte har modtaget psykologbehandling i tilknytning til den anmeldte hændelse. Der lægges i begge sager tillige vægt på, at handlingerne har været relevante, idet skaden var behandlingskrævende og ikke gik over af sig selv. Herved tages der netop hensyn til, at personskaden skal have et vist omfang, og at de dermed som udgangspunkt ikke anerkendes, såfremt de ikke er behandlingskrævende.⁹⁸

Der lægges tillige i begge sager vægt på de lægefaglige vurderinger af, hvorvidt hændelserne er egnede til at medføre de anmeldte psykiske skader.

Imod anerkendelse:

I sag nr. 3, 4 og 5 anerkendes de anmeldte skader ikke som arbejdsulykker. Fælles for disse sager er, at der ligeledes tages udgangspunkt i voldsomheden af hændelserne, og Ankestyrelsen kommenterer på og anerkender, at hændelserne har været ubehagelige for de skadelidte, men at dette dog i sig selv ikke er tilstrækkeligt til anerkendelse. Ankestyrelsen vurderer i alle tre sager, at hændelserne efter lægefaglige vurderinger ikke er egnede til at medføre de anmeldte skader. Ankestyrelsen udtaler, at hændelserne således kun, efter en lægefaglig vurdering, er egnede til at medføre kortvarige og/eller forbigående symptomer. Der henvises hermed endnu en gang til omfanget af personskaden, samt at denne skal være behandlingskrævende.

I sag nr. 4 og 5 begrundes afvisningen af anerkendelse i begge sager udelukkende med, at hændelserne ikke lægefagligt vurderes at kunne medføre de anmeldte skader. Der mangler således årsagsforbindelse mellem hændelsen og den anmeldte skade, hvorfor betingelserne for anerkendelse af en arbejdsulykke efter ASL § 6 ikke er opfyldt.

I sag nr. 3 lægges der, foruden hændelsens egnethed, vægt på, at skadelidte kun reelt set havde været i fare, lige da stenene blev smidt igennem forruden, og at faren derefter hurtigt forsvandt.

⁹⁸ Kielberg, 2016, s. 242 samt U.2014.452H.

Ydermere lægges der vægt på skadelidtes tidligere indlæggelse på psykiatrisk afdeling samt skadelidtes forudbestående diagnoser i denne forbindelse.

I sag nr. 2, hvor skaden anerkendes, påpeger Ankestyrelsen imod anerkendelse, at skadelidte som professionel må formodes at have haft kendskab til beboerens sygdom og dermed eventuelle adfærd. Derudover lægges der tillige vægt på, at skadelidte *"[...] havde en vis grad af forudbestående psykisk følsomhed."*⁹⁹ Disse faktorer var dog ikke nok til, at skaden ikke blev anerkendt som en arbejdsulykke.

5.2.2. Psykisk skade efter udsættelse for psykisk påvirkning

5.2.2.1. Ankestyrelsens principafgørelse U-6-05

I nærværende principafgørelse har Ankestyrelsen truffet afgørelse i fire sager omhandlende anerkendelse af psykiske arbejdsskader. Sag nr. 1 gennemgås dog ikke yderligere i nærværende analyse, idet Ankestyrelsen træffer afgørelse om at hjemvise sagen til Arbejdsskadestyrelsen, idet sagen ikke findes tilstrækkeligt oplyst, hvorfor der på denne baggrund ikke er foretaget en vurdering af anerkendelse i sagen.

Sag nr. 2:

Skadelidte arbejdede på et herberg, hvor en borger henvendte sig med ønske om at blive indlagt. Borgeren var beruset, hvilket gjorde både de andre tilstedeværende borgere samt skadelidte nervøs. Skadelidte kørte herefter borgeren på skadestuen. Skadelidte følte sig nervøs under transporten, men var dog hverken nervøs eller følte sig truet, mens de opholdt sig på skadestuen. Skadelidte mødte senere borgeren i forbindelse med sit arbejde, hvor der ikke opstod nogle problemer. Skadelidte anmeldte dog efterfølgende en arbejdsskade som følge af hændelsen i form af stress og psykisk pres på arbejdet.

Ankestyrelsen afviser anerkendelse af den anmeldte skade som værende en arbejdsulykke med følgende begrundelse;

"Ankestyrelsen lagde ved sin afgørelse vægt på, at påvirkningen ikke havde indeholdt sådanne særlige elementer af frygt, trusler eller vold, at det var

⁹⁹ Ankestyrelsens principafgørelse 24-15, s. 5.

tilstrækkeligt sandsynliggjort, at påvirkningen havde forårsaget sikredes stress/psykiske pres på arbejdet.”¹⁰⁰

Ankestyrelsen vurderer således, at der ikke forelå årsagssammenhæng mellem hændelsen og den anmeldte skade.

Sag nr. 3:

Skadelidte blev i forbindelse med sit arbejde kaldt ind til en personlig samtale med sin chef grundet en faglig konflikt på arbejdspladsen. Ved denne samtale kom det frem, at den faglige konflikt var begrundet i en anklage om sexchikane udøvet af skadelidte over for en kollega, hvilket skadelidte ikke forinden var blevet orienteret om. Skadelidte anmeldte herefter en psykisk tilskadekomst.

Ankestyrelsen afviser ligeledes i denne sag at anerkende den anmeldte skade som en arbejdsulykke. Der bliver blandt andet lagt vægt på, at samtalen med skadelidtes chef var personlig, samt at der ikke ved samtalen var sket ”[...] noget særligt belastende.”¹⁰¹

Ankestyrelsen vurderer tillige, at der heller ikke i denne sag forelå den fornødne årsagsforbindelse.

Sag nr. 4:

Skadelidte var i forbindelse med sit arbejde sammen med sine kollegaer på et kursus, i hvilken forbindelse der blev taget udgangspunkt i en konkret sag. Dette medførte ubehag hos skadelidte og en voldsom psykisk reaktion. Skadelidte anmeldte på denne baggrund en psykisk overbelastning i form af depression og bulimi.

Ankestyrelsen afviser ligeledes i denne sag, at der er tale om en arbejdsulykke. Afvisningen bliver begrundet i, ”[...] at der ikke skete noget usædvanligt udover, at sikrede deltog i kursus om supervision sammen med sine kollegaer og at den omstændighed at en tidligere patients sag blev drøftet ikke kunne anses for at være årsag til den anmeldte psykiske overbelastning.”¹⁰² Der mangler således endnu en gang årsagsforbindelse mellem hændelsen og den anmeldte skade.

¹⁰⁰ Ankestyrelsens principafgørelse U-6-05, s. 3.

¹⁰¹ Ibid, s. 4.

¹⁰² Ankestyrelsens principafgørelse U-6-05, s. 4.

Ovenstående sager må anses som værende udtryk for en nedre grænse for anerkendelse af arbejdsulykker i forbindelse med manglende årsagsforbindelse mellem skaden og den pågældende hændelse.

I sag nr. 2 lægges der vægt på de manglende elementer i form af frygt, trusler eller vold. I sag nr. 3 og 4 afvises anerkendelse udelukkende på baggrund af, at der ikke er sket henholdsvis "[...] noget særligt belastende [...]"¹⁰³ og "[...] at der ikke skete noget usædvanligt [...]"¹⁰⁴. Det kan således udledes heraf, at hændelsen eller påvirkningen, for at der kan ske anerkendelse, som minimum skal have været særligt belastende eller usædvanlig.

Derudover anfører Ankestyrelsen i samtlige sager, at "[d]et er ikke tilstrækkeligt, at der er tidsmæssigt sammenhæng mellem hændelsen og skaden."¹⁰⁵ Det kan således endvidere udledes heraf, at blot fordi en skade opstår i forbindelse eller tidsmæssig sammenhæng med en bestemt hændelse, er dette ikke i sig selv nok til, at der kan statueres årsagssammenhæng mellem hændelsen og den anmeldte skade. Hændelsen skal derfor i sig selv være egnet til at medføre den anmeldte skade. Der henvises således til kravet om tilstedeværelsen af såvel juridisk som medicinsk årsagssammenhæng, hvoraf det i nærværende sager er den medicinske årsagssammenhæng, der ikke er opfyldt.

5.2.2.2. Ankestyrelsens principafgørelse 26-09

Ankestyrelsen har ved denne principafgørelse vurderet, hvorvidt skadelidtes psykiske gener pådraget efter deltagelse i et personalearrangement, hvor vedkommende blev udsat for chikanes adfærd, skulle anerkendes som en arbejdsulykke. Som supplement til nedenstående redegørelse for sagsforløbet inddrages Højesterets dom U.2012.524H, idet denne omhandler nærværende sag. Højesterets dom omhandler dog alene spørgsmålet om kommunal erstatningspligt efter reglerne i EAL og ikke spørgsmålet om anerkendelse af skadelidtes psykiske gener som en arbejdsulykke, hvorfor dommen blot anvendes her som supplement til beskrivelse af hændelsesforløbet og ikke til belysning af vurderingerne i sagen.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid, s. 3 – 4.

I den konkrete sag deltog skadelidte i en personaleweekend, som blev ledet af en supervisor, og som havde til formål at forbedre arbejdsmiljøet i den børnehave, hvori skadelidte var ansat som pædagog. Under afvikling af personalearrangementet drøftedes de, i relation til skadelidte opståede problemer, om vikardækning i plenum. Problemstillingen overgik imidlertid til at omhandle et spørgsmål om omfanget af skadelidtes sygedage og problemet heri for børnehaven, i hvilken forbindelse arbejdspladsens leder udtalte, at det var et problem at have hende ansat.

Den efterfølgende dag tog supervisoren igen spørgsmålet op til diskussion blandt kollegaer og leder, uanset skadelidte flere gange frabad sig dette. Skadelidtes daglige leder kom herefter med en udtalelse, som både skadelidte selv og andre kollegaer tolkede som en afskedigelse af skadelidte, hvorfor skadelidte brød sammen. Skadelidte pådrog sig herefter en psykisk skade i form af en svær krisereaktion.

Ankestyrelsen anerkender skadelidtes psykiske krisereaktion som en arbejdsulykke, og lægger i den forbindelse vægt på, at skadelidte *"[...] ved det beskrevne hændelsesforløb havde været udsat for chikanøs adfærd, der havde været subjektivt krænkende og grænseoverskridende."*¹⁰⁶, ligesom Ankestyrelsen bemærker, at hændelsesforløbet under personaleweekenden havde været *"[...] så ekstraordinært psykisk belastende, at det var egnet til at medføre en psykisk skade i form af en umiddelbar psykisk reaktion – en krise."*¹⁰⁷

Ankestyrelsens anmærkning om, at påvirkningen i den konkrete sag har været ekstraordinært psykisk belastende, indikerer således, at påvirkningen skal være af en vis karakter og have et vist omfang, før en psykisk skade anerkendes som en arbejdsulykke. I den konkrete sag bekræftedes den chikanøse adfærd af andre kollegaer, hvilket tillige indgik som et moment for anerkendelse af skaden.

5.2.2.3. Ankestyrelsens principafgørelse 104-11

Ankestyrelsen har ved sin principafgørelse 104-11 behandlet spørgsmålet om, hvornår en psykisk skade forårsaget af psykisk påvirkning kan anerkendes som en arbejdsulykke.

¹⁰⁶ Ankestyrelsens principafgørelse 26-09, s. 3.

¹⁰⁷ Ibid.

I den konkrete sag havde skadelidte anmeldt psykisk chok og en moderat depressiv enkeltepisode efter, under udførelse af sit hverv som social- og sundhedshjælper, at have fundet en død borger.

Ankestyrelsen afviser anerkendelse af den psykiske følge som en arbejdsskade med henvisning til, at hændelsen ikke findes at have været tilstrækkeligt belastende til at medføre et psykisk chok eller en depressiv enkeltepisode, hvorfor egnethedskravet ikke vurderes opfyldt. Ankestyrelsen lægger i den konkrete egnethedsvurdering særlig vægt på, at skadelidte *"[...] burde have et beredskab i kraft af [sin] uddannelse og erhvervserfaring til at kunne håndtere situationen."*¹⁰⁸, idet skadelidte havde to og et halvt års erfaring inden for det aktuelle fagområde. Ankestyrelsen tillægger det endvidere vægt, at fundet af afdøde skete under *"[...] ordnede og kontrollerede forhold, og at hændelsen ikke var specielt dramatisk."*¹⁰⁹

Ankestyrelsen henviser herefter til sin principafgørelse 127-10, hvoraf fremgår, at der i sager om psykiske skader efter ikke-voldelige hændelser indgår en række faktorer i egnetheds- og belastningsvurderingen. Der henvises i den forbindelse til analysen af Ankestyrelsens principafgørelse 127-10 i sit hele i fremstillingens afsnit 5.2.3.3.

Det kan herefter diskuteres, hvorvidt ovenstående vurdering anlagt af Ankestyrelsen vedrørende skadelidtes fagberedskab strider mod den til arbejdsskadereformens lovforarbejder tilhørende målsætning om, at der efter reformens ikrafttræden ikke længere skulle afvises ulykkestilfælde begrundet i en sædvanlig eller forventelig påvirkning. Der henvises således til diskussionen heraf i afsnit 6.2.

5.2.2.4. Ankestyrelsens principafgørelse 100-12

I denne principafgørelse tager Ankestyrelsen stilling til i alt tre forskellige problemstillinger, herunder, hvorvidt skadelidte er omfattet af personkredsen i ASL, hvorvidt ulykken er sket under arbejdets forhold, samt hvorvidt den anmeldte psykiske skade skal anerkendes som en arbejdsulykke, jf. ASL § 6. Begrundet i fremstillingens problemformulering, vil problemstillingerne vedrørende personkreds og arbejdets forhold ikke blive behandlet i nedenstående. Det

¹⁰⁸ Ankestyrelsens principafgørelse 104-11, s. 2.

¹⁰⁹ Ibid.

bemærkes dog, at Ankestyrelsen vurderer, at betingelserne herfor er opfyldt, hvorfor Ankestyrelsen herefter vurderer, om betingelserne for anerkendelse af skaden som en arbejdsulykke herefter er opfyldt.

Skadelidte var på barsel og blev ringet op af en kollega, som fortalte, at en fælles kollega var blevet dræbt af en af skadelidtes tidligere klienter. Gerningsmanden blev pågrebet en time efter drabet. I perioden indtil anholdelsen havde skadelidte en konstant frygt for, at gerningsmanden ville opsøge hende. Efter pågribelsen flygtede gerningsmanden fra varetægtsfængslingen. Det blev i den forbindelse oplyst af en medfange, at gerningsmanden havde til hensigt at gøre skade på ansatte fra skadelidtes arbejdsplads. Skadelidte blev herefter kontaktet af politiet, og der blev lavet overvågning af hendes bopæl, idet skadelidtes frygt var vendt tilbage.

Ankestyrelsen deler forløbet op i to hændelser, henholdsvis dagen for drabet og dagen, hvor gerningsmanden flygtede fra varetægtsfængslingen. Ankestyrelsen vurderer herefter, at begge hændelser tilsammen er årsagen til den anmeldte skade i form af en akut belastningsreaktion. Det vurderes således, at hændelsen på drabsdagen ikke i sig selv var nok til, at forårsage skaden. Der bliver her lagt vægt på, at skadelidte ikke var udsat for en konkret trussel, samt at skadelidte *"[...] ikke var vidne til drabet, og at det ikke var oplyst, at NN var ude efter dig."*¹¹⁰ Derimod fandtes truslen og frygten mod skadelidte på dagen for gerningsmandens flugt begrundet og direkte rettet mod skadelidte, idet gerningsmanden havde nævnt skadelidte, samt at der var overvågning ved skadelidtes bopæl.

Ankestyrelsen vurderer herefter samlet, at hændelsen på dagen for drabet havde *"[...] været medvirkende til den angst, som du oplevede den x dag, men vi finder, at det er hændelsen den x dag, der kan anerkendes som en arbejdsskade."*¹¹¹. Det var således hændelsen dagen for flugten, som var *"[...] den udløsende faktor."*¹¹², men der var dog tale om en kombination af de to hændelser. Ankestyrelsen anerkender herefter den anmeldte skade som en arbejdsulykke. Herved tydeliggør Ankestyrelsen, at ingen af hændelserne isoleret set kan anerkendes som en arbejdsulykke. Det er således de to hændelser i kombination, der giver den nødvendige årsagsforbindelse mellem den anmeldte skade og hændelsen, i dette tilfælde hændelserne. Der lægges hermed megen vægt på det reelle faremoment, og den heraf begrundede frygt i de to situationer.

¹¹⁰ Ankestyrelsens principafgørelse 100-12, s. 2-3.

¹¹¹ Ibid, s. 3.

¹¹² Ibid.

I denne sag er der således tale om en psykisk skade forårsaget af trusler samt en begrundet frygt og angst for, at gerningsmanden var ude efter skadelidte. Skadelidte har således ikke været udsat for en direkte trussel, idet gerningsmanden aldrig opsøgte hende på hendes bopæl, men frygten og truslen herom var tilstrækkelig til, at der var årsagsforbindelse mellem den anmeldte skade og hændelsen, hvorfor der skete anerkendelse.

5.2.2.5. Ankestyrelsens principafgørelse 6-13

Ankestyrelsen har ved nærværende principafgørelse behandlet spørgsmålet om, hvorvidt den akutte belastningsreaktion, som skadelidte havde pådraget sig efter at være blevet uretmæssigt anklaget for seksuelt overgreb på et barn i den institution, hvori han arbejdede, skulle anerkendes som en arbejdsulykke.

Skadelidte blev anklaget for at have begået overgreb på en pige i den institution, hvori han var ansat. Skadelidte blev i den forbindelse pålagt at afholde ferie, hvorfor han indirekte blev tvunget til at distancere sig fra fællesskabet i institutionen.

Ankestyrelsen lægger i sin begrundelse vægt på, at der var tale om en alvorlig anklage, som kunne få såvel personlige som erhvervsmæssige konsekvenser for skadelidte, og bemærker herefter, at det er af betydning i egnethedsvurderingen, hvorvidt skadelidte *“[...] kan bevise eller godtgøre sin uskyld.”*¹¹³ Ankestyrelsen bemærker i den forbindelse, at skadelidte på tidspunktet, hvor anklagen blev fremsat, ikke kunne forsvare sig, og at skadelidte heller ikke efterfølgende fik mulighed herfor, idet han blev tvunget til at afholde ferie, hvilket fandtes at øge den psykiske belastning.

Ankestyrelsen vurderer herefter *“[...] at det er naturligt, at en sådan type uretmæssig anklage medfører en psykisk reaktion.”*¹¹⁴, og at *“[g]enerelt bliver mennesker psykisk påvirket af at blive anklaget for forbrydelser, de ikke er skyld i, men den psykiske belastning heraf er afhængig af forbrydelsens alvorsgrad og af de moralske implikationer heraf. Seksuelle overgreb på børn er alvorlige forbrydelser, og de bliver opfattet som moralsk forkastelige.”*¹¹⁵

¹¹³ Ankestyrelsens principafgørelse 6-13, s. 3.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ankestyrelsens principafgørelse 6-13, s. 3.

Idet der fandtes at foreligge en uretmæssig anklage, finder Ankestyrelsen derfor, at hændelsen i form af overgrebsanklagen var egnet til at medføre en psykisk reaktion i form af en akut belastningsreaktion, hvorfor skaden anerkendes som en arbejdsulykke.

5.2.2.6. Ankestyrelsens principafgørelse 25-15

Ankestyrelsen har ved principafgørelse 25-15 behandlet to sager vedrørende spørgsmålet om, hvornår en psykisk skade forårsaget af en psykisk påvirkning kan anerkendes som en arbejdsulykke.

I de konkrete sager, havde skadelidte anmeldt psykisk chok efter mobning i arbejdstiden på arbejdspladsen.

I den første sag havde skadelidte følt sig mobbet af nogle af sine kollegaer med en tidsmæssig udstrækning på to dage. Skadelidte konfronterede sine kollegaer hermed, i hvilken forbindelse skadelidte fik oplyst, at en anden kollega havde oplyst at have hørt skadelidte tale grimt og nedværdigende om en tredje kollega. Skadelidte selv mente, at der var tale om uretmæssige beskyldninger, hvorfor skadelidte oplevede en psykisk reaktion som følge af beskyldningerne. Ved lægeerklæring fik skadelidte diagnosticeret en tilpasningsreaktion.

Ankestyrelsen afviser at anerkende den psykiske følge som en arbejdsskade, idet Ankestyrelsen ikke finder, at den psykiske belastning har været egnet til at kunne forårsage længerevarende psykiske gener, og udtaler i den forbindelse, at *”[p]sykisk ubehag inden for en kortere tidsperiode er ikke en personskade i lovens forstand, men en umiddelbar naturlig og normal reaktion, [...], der går over af sig selv igen, og det kan derfor ikke anerkendes som en arbejdsskade.”*¹¹⁶ Ankestyrelsen vurderer således, at påvirkningen ud fra et lægefagligt perspektiv alene anses for at være egnet til at medføre almindelige psykiske reaktioner.

I den anden sag havde skadelidte følt sig verbalt overfaldet under arbejdets udførelse, idet en anden kollega havde ageret opfarende og højlydt over for skadelidte i andre kollegers overværelse heraf. Skadelidte fik efterfølgende diagnosticeret en uspecificeret belastningsreaktion.

¹¹⁶ Ankestyrelsens principafgørelse 25-15, s. 3.

Ankestyrelsen afviser at anerkende den psykiske følge som værende en arbejdsskade, idet Ankestyrelsen ikke finder, at hændelsen havde været egnet til at medføre en uspecificeret belastningsreaktion, uanset skadelidte havde fået denne diagnose i umiddelbar forlængelse af den givne hændelse. Ankestyrelsen udtaler i den forbindelse, at *"[...] hændelsen alene er egnet til at medføre vrede, oprevethed og/eller tristhed, som er en psykisk reaktion men som hurtigt vil lægge sig igen og dermed ikke er en personskade i lovens forstand."*¹¹⁷ Ankestyrelsen understreger hermed, at såfremt de psykiske gener er forbigående, vil der ikke foreligge en psykisk personskade omfattet af ASL. Ankestyrelsen tillægger det endvidere vægt, at der hverken havde været fremsat trusler eller foretaget fysisk overgreb i den givne situation. Ankestyrelsen vurderer således også her, at hændelsen ud fra et lægefagligt perspektiv alene må anses for egnet til at medføre en almen psykisk reaktion uden skade til følge i ASL's forstand.

Ankestyrelsen vurderer i begge ovenstående sager, at der alene er tale om en påvirkning henholdsvis hændelse, som er egnet til at medføre kortvarigt og forbigående psykisk ubehag. I begge sager henviser Ankestyrelsen til U.2014.452H, hvori Højesteret fastslog, at personskadebegrebet må fastlægges i lyset af de ydelser, der kan gives efter ASL. Principafgørelsen afspejler derfor den nedre grænse for, hvornår psykiske sygdomme eller tilstande kan anerkendes som en arbejdsulykke. Uanset at en hændelse eller påvirkning subjektivt opfattes som ubehagelig eller der om muligt er stillet en psykisk diagnose, er dette ikke i sig selv tilstrækkeligt til at opfylde personskadebegrebet og dermed ikke tilstrækkeligt til at anerkende psykiske gener som en arbejdsulykke, såfremt hændelsen eller påvirkningen i øvrigt ikke må anses for egnet til at medføre psykisk skade ud fra et lægefagligt skøn.

5.2.3. Historiske principafgørelser

Nærværende principafgørelser er historiske, hvorfor disse ikke længere er gældende. Afgørelserne blev erstattet af principafgørelserne 24-15 og 25-15, som begge er analyseret i nærværende fremstilling i henholdsvis afsnit 5.2.1.2 og 5.2.2.5.

Selvom principafgørelserne er historiske, findes det relevant for en mere fyldestgørende besvarelse af fremstillingen at inddrage analyser heraf. Dette begrundes med, at det findes relevant

¹¹⁷ Ankestyrelsens principafgørelse 25-15, s. 4.

at undersøge, hvilke faktorer der blev lagt vægt på i forbindelse med spørgsmålet om anerkendelsen, inden disse afgørelser blev erstattet af ovennævnte nugældende principafgørelser.

5.2.3.1. Ankestyrelsens principafgørelse 125-10

Skadelidte blev i forbindelse med sit arbejde verbalt overfaldet af en borger med truende kropssprog, hvor både en sikkerhedsvagt og skadelidtes chef måtte lægge sig imellem. Dette medførte, at skadelidte anmeldte en psykisk arbejdsskade i form af *"[...] en psykisk reaktion med angst og grådlabilitet."*¹¹⁸

Ved vurderingen lægger Ankestyrelsen blandt andet vægt på, at skadelidte blev udsat for en overfusning, samt en fysisk trussel i forbindelse med hændelsen. Der lægges endvidere vægt på, at flere personer måtte skride ind og hjælpe. Endvidere vurderer Ankestyrelsen karakteren af den trussel, skadelidte har været udsat for, og udtaler i denne forbindelse, at *"[m]omenter i den skønsmæssige vurdering er blandt andet, om der er tale om en trussel eller blot en overfusing, om truslen bliver fremsat ved en direkte konfrontation mellem tilskadekomne og den, der fremsætter truslen samt de fysiske omgivelser, som truslen bliver fremsat i."*¹¹⁹

Ankestyrelsen kommer herefter frem til, at selvom skadelidte ikke har været udsat for en direkte trussel fra borgeren, så har karakteren af hændelsen været tilstrækkelig til, at skadelidte må anses at have haft en berettiget frygt i situationen. Ankestyrelsen anerkender herefter skaden som en arbejdsulykke, og udtaler forinden;

*"Vi bemærker, at det ikke er en betingelse for anerkendelse, at den anmeldte hændelse har forårsaget en personskade af varig karakter. En forbigående og beskeden personskade kan anerkendes som en ulykke, hvis kravet til årsagssammenhængen i forhold til hændelsen er opfyldt."*¹²⁰

Ankestyrelsen udtaler her, at en personskade ikke skal være af varig karakter, førend den kan anerkendes, og henviser herefter til kravet om årsagsforbindelse mellem den anmeldte skade og den hændelse eller påvirkning der er sket.

¹¹⁸ Ankestyrelsens principafgørelse 125-10, s. 2.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid, s. 3.

5.2.3.2. Ankestyrelsens principafgørelse 126-10

Skadelidte fik af en kollega at vide, at en af skadelidtes patienter til kollegaen havde udtalt, at han ville slå skadelidte ihjel. Dette medførte, at skadelidte anmeldte en arbejdsskade i form af psykisk overbelastning og chok.

Ved vurderingen af, hvorvidt der foreligger en arbejdsulykke eller ej, lægger Ankestyrelsen vægt på, at det havde været et kontrolleret hændelsesforløb, hvor skadelidte ikke direkte havde fået truslen fra patienten selv, men hørt om det fra en kollega. Derudover lægges der tillige vægt på, at skadelidte ikke var alene i situationen. Ydermere vurderes karakteren af truslen ud fra de samme momenter, som citeret i analysen af Ankestyrelsens principafgørelse 125-10 i afsnit 5.2.3.1.

Efter en samlet vurdering kommer Ankestyrelsen herefter frem til, at den anmeldte skade ikke kan anerkendes som en arbejdsulykke, idet hændelsen ikke er egnet til at fremkalde den anmeldte skade.

5.2.3.3. Ankestyrelsens principafgørelse 127-10

Skadelidte blev i forbindelse med sit arbejde som pædagogmedhjælper tilfældigt ramt af en jernstang i ansigtet, idet skadelidte forsøgte at hindre en konflikt mellem to drenge. Den ene dreng, der kort forinden havde optrådt aggressivt over for skadelidtes kollega, kastede efterfølgende en skraldespand efter skadelidte.

Ankestyrelsen finder ikke, at hændelserne var egnet til at medføre en psykisk reaktion omfattet af personskadebegrebet i ASL, og lagde i den forbindelse vægt på, at *"[...] dette er udtryk for en stærkt udadreagerende adfærd, men at der ikke var tale om en adfærd, der var personligt rettet mod dig."*¹²¹

Ankestyrelsen lægger endvidere vægt på, at skadelidte tidligere havde været udsat for kriser i form af en dødsulykke på en forhenværende arbejdsplads og herefter hendes mands arbejdsulykke, i hvilke tilfælde hun reagerede voldsomt psykisk. Ankestyrelsen finder herefter, at skadelidte på baggrund heraf kunne være særligt disponeret for psykiske reaktioner. Ankestyrelsen

¹²¹ Ankestyrelsens principafgørelse 127-10, s. 2.

vurderer endvidere, hvorvidt hændelsen var egnet til at medføre en psykisk reaktion, og bemærker i den forbindelse, at der særligt skal lægges vægt på alvorligheden af den konkrete situation, ligesom det tillægges vægt, om konfrontationen ansås for direkte eller indirekte, og om skadelidte havde modtaget opbakning af kollegaer.

Ankestyrelsen bemærker herefter, at det indgår i vurderingen af egnetheden, om der er tale om en fagperson, der i kraft af uddannelse eller erfaring i øvrigt må anses at have et særligt beredskab til at håndtere situationen.

Efter en samlet vurdering finder Ankestyrelsen herefter ikke, at skaden skal anerkendes som værende en arbejdsulykke. Det faktum, at skadelidte havde modtaget psykologbehandling efter hændelsen kunne ikke føre til andet resultat.

5.2.4. Delkonklusion

På baggrund af ovenstående analyser konkluderes det indledningsvist, at psykiske gener, som er opstået efter udsættelse for en fysisk eller psykisk hændelse eller påvirkning, anerkendes, såfremt hændelsen eller påvirkningen ud fra et medicinsk perspektiv findes egnet til at medføre de psykiske gener. Den tidsmæssige sammenhæng mellem skaden og en given påvirkning eller hændelse er således ikke i sig selv tilstrækkeligt til at statuere årsagssammenhæng.

Ligeledes indikerer analyserne, at der ved vurderingen af egnethed tages hensyn til, hvorvidt hændelsen eller påvirkningen har været relevant for skadens indtræden. Hændelsen eller påvirkningen skal således have en sådan karakter, styrke og varighed, der sandsynliggør skadens opståen som en følge af den givne hændelse eller påvirkning.

Ud fra analyserne konkluderes det, at der ved vurderingen af hændelsens eller påvirkningens karakter, varighed og styrke særligt lægges vægt på en given hændelses alvorlighed og farlighed, ligesom der lægges vægt på den psykiske belastningsevne. For så vidt angår den konkrete vurdering af en hændelses farlighed og alvorlighed indgår det heri, om der har været fremsat en eksakt trussel, om skadelidte er direkte eller indirekte konfronteret, om hændelsesforløbet er kontrolleret eller kaotisk, om skadelidte befinder sig alene eller sammen med andre, og om skadelidte må antages at have et særligt fagligt beredskab til at takle den pågældende hændelse eller påvirkning.

Henset til ovenstående forhold foretages der herefter en konkret vurdering af, om skadelidte må anses at have haft en berettiget frygt i den pågældende situation, og om hændelsen eller påvirkningen har været tilstrækkeligt psykisk belastende. For så vidt angår den berettigede frygt, skal denne subjektivt være til stede hos skadelidte, ligesom den skal understøttes af de faktiske forhold.

Det konkluderes endvidere, at den psykiske skade skal bevirke et behov for helbredende behandling, idet der ellers ikke anses at foreligge en personskaade efter ASL, da skaden i så fald karakteriseres som værende forbigående. Den psykiske skade skal således have en vis sværhedsgrad, hvilket modsætningsvist betyder, at almindelige psykiske reaktioner i form af eksempelvis vrede, forskrækkelse, sorg eller chok ikke anerkendes som værende en personskaade, såfremt skaden ikke i øvrigt er behandlingskrævende. Subjektiv ubehag er således ikke tilstrækkeligt til at anerkendes som en arbejdsulykke.

Hvor der er tale om uretmæssige anklager og beskyldninger om kriminelle handlinger er det ydermere en betingelse for anerkendelse af skaden, at skadelidte kan bevise eller godtgøre sin uskyld.

Det konkluderes endvidere, at skadelidtes forudbestående psykiske sårbarhed tillige indgår i vurderingen af årsagssammenhæng, idet skadelidtes forudbestående lidelser kan udgøre en konkurrerende årsag til en given anmeldt psykisk skade.

Afslutningsvist konkluderes det, at anerkendelsespraksis for så vidt angår arbejdsulykker har ændret sig efter Højesterets afgørelse af U.2014.452H. Vurderingen af personskaadebegrebet set i lyset af ydelserne efter ASL er ikke anlagt ved vurderingerne af de historiske principafgørelser, idet disse principafgørelser er ældre end U.2014.452H. En arbejdsulykke efter disse afgørelser afvises således ikke udelukkende på baggrund af, at den anmeldte personskaade ikke giver anledning til at modtage ydelser efter ASL, hvilket dog indgår i afgørelserne efter afgørelse af U.2014.452H. Hvorvidt de historiske afgørelser ville have fået andet resultat, såfremt de var blevet afsagt efter U.2014.452H kan diskuteres. Dog kan det udledes, at den mere restriktive vurdering af personskaadebegrebet, om muligt ville have ført til afvisning i de historiske afgørelser allerede ved vurderingen af personskaadebegrebet.

I forlængelse af ovenstående konkluderes det endvidere, at vurderingen af årsagssammenhæng ikke ændret efter U.2014.452H, idet der i de historiske afgørelser inddrages samme momenter i egnethedsvurderingen.

5.3. Psykisk skade efter udsættelse for psykisk påvirkning ved vidnesituationer

Analyserne af de følgende principafgørelser fra Ankestyrelsen henholdsvis Vestre Landsrets dom U.2006.15V omhandler situationer, hvor skadelidte under udførelse af sit arbejde er vidne til en given hændelse, hvorefter der opstår en psykisk reaktion. Skadelidte er derfor ikke selv direkte impliceret i hændelsen eller har haft indflydelse herpå, hvorfor spørgsmålet herefter bliver, hvilke betingelser, der skal være opfyldt, før psykiske gener efter en vidnesituation kan anerkendes som en arbejdsulykke.

5.3.1. Ankestyrelsens principafgørelse U-1-92

Ankestyrelsen har ved denne principafgørelse behandlet tre sager om, hvorvidt skadelidtes chokskader pådraget i forbindelse med overværelse af en given hændelse under udførelse af arbejdet skal anerkendes som en arbejdsskade.

I den første sag havde skadelidte, der arbejdede som lokomotivassistent, anmeldt psykisk chok efter at have bevidnet en kollegas klemtraume mellem nogle togvogne, hvorved kollegaens ene ben blev revet af. Skadelidte havde forsøgt at komme kollegaen til undsætning forud for klemtraumet, men havde ingen mulighed for at afværge ulykken. Ankestyrelsen finder, at skadelidtes psykiske chokskade skal anerkendes som en arbejdsskade, idet *"[...] der forelå en i forhold til arbejdet helt usædvanlig og chokerende begivenhed [...]"*¹²², som skadelidte *"[...] ikke kunne være forberedt på."*¹²³ Ankestyrelsen fastslår herefter ved sin afgørelse, at en chokskade pådraget som vidne kan anerkendes som en arbejdsskade, hvis hændelsen er af ekstraordinær

¹²² Ankestyrelsens principafgørelse U-1-92, s. 2.

¹²³ Ibid.

dramatisk og usædvanlig karakter, og at hændelsen må anses at være gået ud over det forventelige.

I den anden sag havde skadelidte, der arbejdede som hjemmehjælper, fundet en borger, der havde ligget død i sit hjem i flere dage. Ankestyrelsen afviser anerkendelse af skadelidtes anmeldte chokskade, idet der ikke vurderes at være noget usædvanligt ved måden, hvorpå skadelidte havde fundet borgeren. Ankestyrelsen fastslår herefter ”[...] *at der ikke var tale om en helt usædvanlig situation, der gik ud over, hvad der kunne påregnes* [...]”¹²⁴.

I den tredje sag havde skadelidte, der arbejdede som lokomotivfører, opdaget noget liggende på skinnerne længere fremme foran toget. Skadelidte bremsede toget og opdagede herved et menneskes legemsdele spredt ud over skinnerne som følge af en tidligere påkørsel. Ankestyrelsen anerkender skadelidtes psykiske chokskade, idet hændelsen “[...] *havde været ualmindelig belastende og chokerende.*”¹²⁵, og vurderer herefter, at “[...] *der forelå en i forhold til arbejdet helt usædvanlig og chokerende begivenhed* [...]”¹²⁶, som skadelidte “[...] *ikke kunne være forberedt på.*”¹²⁷

Fælles for de tre sager er, at Ankestyrelsen anlægger en forventeligheds- og sædvanligheds-vurdering i relation til det arbejde, som skadelidte normalt udfører. Denne vurdering bliver herefter afgørende for, om chokskaden anerkendes som en arbejdsskade. Ankestyrelsen fastslår herved med sin principafgørelse, at chokskader pådraget ved vidnesituationer kan anerkendes som arbejdsskader, såfremt der foreligger en usædvanlig begivenhed, som går ud over, hvad der må kunne påregnes inden for skadelidtes erhverv.

5.3.2. U.2006.15V - Vestre Landsrets dom af den 15. september 2005

Vestre Landsret har ved nærværende dom vurderet, hvorvidt skadelidtes psykiske traumer pådraget i forbindelse med overværelse af et væbnet røveri på sin arbejdsplads i et pengeinstitut skal anerkendes som en arbejdsskade.

¹²⁴ Ankestyrelsens principafgørelse U-1-92, s. 2.

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Ibid.

Skadelidte, der var ansat som bankassistent, befandt sig i pengeinstituttets frokostlokale, da hun hørte en høj og truende stemmeføring fra ekspeditionslokalet. Hun gik hen til døråbningen, hvorfra hun med en afstand af cirka 3-4 meter overværede et væbnet røveri mod en kollega. Efter røveriet fik skadelidte tiltagende psykiske gener, og skadelidte fik efterfølgende diagnosticeret PTSD. Ankestyrelsen vurderede, at hændelsen ikke kunne anerkendes, som en arbejdsulykke, idet skadelidte ikke direkte selv havde været konfronteret i forbindelse med røveriet og derfor ikke var direkte impliceret.

Vestre Landsret udtaler herefter, at skadelidte ”[...] var ganske vist ikke direkte truet af røveren, men den konkrete situation, hvor hun – med rette – har haft en oplevelse af, at et fejltrin fra hendes side kunne få fatale følger ikke blot for hende selv, men også for hendes to kolleger, må antages at have været belastende i mindst samme grad, som hvis der havde været tale om en direkte konfrontation med røveren.”¹²⁸ Vestre Landsret dømmer herefter Ankestyrelsen til at anerkende, at de ved røveriet pådragne psykiske gener udgjorde en arbejdsulykke.

Vestre Landsret fastslår således, at uanset skadelidte ikke direkte selv er impliceret i en given hændelse, kan psykiske gener alligevel anerkendes som værende en arbejdsulykke, hvis hændelsen har været tilstrækkeligt psykisk belastende, og såfremt skadelidte har en konkret oplevelse af, at én fejltagelse fra skadelidtes side kan risikere at få alvorlige konsekvenser for såvel skadelidte selv som for andre personer. Det konstateres således, at et vidnes handlinger – eller mangel heraf – skal have haft betydning for hændelsesforløbet, før en konkret vidnesituation kan anerkendes som en arbejdsulykke.

5.3.3. Ankestyrelsens principafgørelse U-10-07

Ankestyrelsen har ved denne principafgørelse behandlet spørgsmålet om, hvilke betingelser, der skal være opfyldt i forbindelse med anerkendelse af en psykisk skade som værende en arbejdsulykke, når der foreligger en vidnesituation, hvor skadelidte ikke selv er direkte impliceret.

I den konkrete sag havde skadelidte, der som socialpædagog arbejdede med børn med mange udfordringer i hverdagen, overværet en situation, hvor en kollega blev truet med en brødkniv

¹²⁸ U2006.15.V, s. 5, 1. spalte.

mod halsen af en elev. Skadelidte befandt sig i en afstand af to meter fra kollegaen på tidspunktet for hændelsen, og skulle i den forbindelse sørge for at afværge panikreaktioner blandt de resterende elever i klasselokalet. Episoden blev herefter afbrudt, da en afdelingsleder kom kollegaen til undsætning, i hvilken forbindelse eleven stak af. Skadelidte fik efter hændelsen diagnosticeret chok og stresstilstand.

Ankestyrelsen anerkender skaden som en arbejdsulykke og lægger i den forbindelse vægt på, at skadelidte *"[...] havde været udsat for en ekstraordinært psykisk belastende påvirkning."*¹²⁹, og at skadelidte *"[...] i den konkrete situation havde en oplevelse af, at et fejltrin fra hendes side kunne få fatale følger, ikke blot for hende selv, men i særdeleshed for hendes kollega og de øvrige elever."*¹³⁰, ligesom det tillægges vægt, at skadelidte i situationen havde befundet sig tæt på kollegaen og den truende elev. Ankestyrelsen vurderede herefter, at hændelsen måtte anses at have været lige så psykisk belastende for skadelidte, som hvis det havde været skadelidte selv, der var blevet truet.

Ankestyrelsen vurderer således, i overensstemmelse med Vestre Landsrets praksis i U.2006.15V, at uanset skadelidte ikke selv er direkte involveret i den konkrete hændelse, kan vedkommendes psykiske gener anerkendes som en arbejdsulykke, såfremt hændelsen har været tilstrækkeligt belastende, og såfremt skadelidte selv har en subjektiv oplevelse af, at en fejl fra vedkommendes side kan få fatale konsekvenser for såvel skadelidte selv som for andre personer.

5.3.4. Ankestyrelsens principafgørelse 26-15

Ankestyrelsen har ved denne principafgørelse behandlet tre sager om, hvorvidt skadelidtes psykiske gener pådraget i forbindelse med overværelse af en given hændelse under udførelse af arbejdet skal anerkendes som en arbejdsskade.

Sag nr. 1:

I denne sag havde skadelidte, der arbejdede som pædagog for psykisk udfordrede beboere, anmeldt PTSD som arbejdsskade efter to arbejdsrelaterede hændelser.

¹²⁹ Ankestyrelsens principafgørelse U-10-07, s. 2.

¹³⁰ Ibid.

Skadelidte og dennes kollega kørte en beboer til en kiosk, idet beboeren angiveligt havde et ærinde. Beboeren begik i stedet røveri i kiosken, hvilket skadelidte opdagede og tilkaldte politiet, mens kollegaen gik ind i kiosken for at stoppe beboeren. Efter hændelsen undrede skadelidte sig over, at beboeren frivilligt havde valgt at sætte sig på bagsædet bag skadelidte, inden beboeren vidste, at der skulle en pædagog yderligere med. Skadelidte undrede sig derfor over, om det havde været beboerens hensigt at true skadelidte under kørslen for at få penge, idet det da ville give mening, at beboeren havde valgt at sætte sig bag førersædet.

Ankestyrelsen vurderer, at hændelsen ikke var tilstrækkeligt belastende til at kunne medføre en psykisk arbejdsskade ud fra en lægefaglig vurdering, idet *"[...] hændelsen isoleret set ikke er af en sådan art og omfang, at den efter en lægefaglig vurdering kan udløse en personskade i arbejdsskadesikringslovens forstand."*¹³¹, idet *"[...] hændelsen ikke har været exceptionelt truende og katastrofelignende."*¹³² Ankestyrelsen tillægger det vægt, at skadelidte ikke selv havde været i direkte fare, idet der alene var tale om en distanceret vidnesituation, ligesom skadelidte heller ikke havde været udsat for trusler. Ankestyrelsen lægger herefter vægt på, at hændelsen objektivt fremstod uddramatisk i relation til skadelidte.

Om skadelidtes overvejelser om beboerens hensigt i forbindelse med transporten, udtaler Ankestyrelsen endvidere, at skadelidtes *"[...] egne overvejelser omkring, hvad der kunne have været beboerens intention med at sætte sig på bagsædet, alene er af hypotetisk og spekulativ karakter og kan ikke medføre et andet resultat."*¹³³, ligesom det heller ikke kunne føre til andet resultat, at skadelidte havde fået stillet diagnoserne uspecificeret belastningsreaktion og depressiv enkeltepisode.

Sag nr. 2:

I denne sag havde skadelidte, der arbejdede som togfører, fået et opkald fra politiet inden indkørsel til næste station med påbud om at køre langsomt ind, idet der befandt sig en mulig knivstikker i toget. Det viste sig dog efterfølgende, at dette ikke var tilfældet. Skadelidte anmeldte herefter en akut psykisk overbelastning og psykisk chok. Ankestyrelsen afviser anerkendelse heraf som en arbejdsulykke, idet *"[...] hændelsen isoleret set ikke er af en sådan art og omfang, at den efter en lægefaglig vurdering kan udløse en personskade i arbejdsskadesikringslovens*

¹³¹ Ankestyrelsens principafgørelse 26-15, s. 3.

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

forstand.”¹³⁴ Ankestyrelsen lægger i den forbindelse vægt på, at skadelidte ikke selv havde været i direkte fare eller udsat for nogen relevant psykisk belastning, ligesom det tillægges vægt, at situationen under hele forløbet havde været kontrolleret. Uanset skadelidte subjektivt havde følt et særligt ansvar i situationen, havde han været undergivet politiets vejledning om, hvorledes han skulle agere i situationen, hvorfor skadelidte konkret ikke havde indflydelse på situationens udfald. Det faktum, at skadelidte efterfølgende fik stillet en psykisk diagnose, kunne ikke ændre på resultatet.

Sag nr. 3:

I denne sag havde skadelidte i forbindelse med sit praktikophold på kirurgisk afdeling anmeldt en angst-depressionstilstand, efter at skadelidte blev psykisk dårlig under overværelse af en tryksårsoperation, som resulterede i akut amputation af den pågældende patients tå. Ankestyrelsen afviser anerkendelse af personskaden, idet hændelsen ikke fandtes egnet til at medføre den anmeldte lidelse. Ankestyrelsen tillægger det i den forbindelse vægt, at skadelidte bevidnede en almindelig situation på en kirurgisk afdeling, og at der intet exceptionelt havde været ved den pågældende hændelse. Ankestyrelsen lægger endvidere vægt på, at der alene var tale om en vidnesituation, og at skadelidte ingen indflydelse havde på selve situationen.

Principafgørelsen er således medvirkende til at afspejle den nedre grænse for, hvornår psykiske sygdomme eller tilstande som følge af en vidnesituation kan anerkendes som arbejdsulykker. Principafgørelsen understreger vigtigheden af, at uanset en hændelse eller påvirkning subjektivt opfattes som værende ubehagelig, eller der om muligt er stillet en psykisk diagnose, er dette ikke i sig selv tilstrækkeligt til at opfylde personskadebegrebet. Ligeledes vil det heller ikke være tilstrækkeligt til at anerkende psykiske gener som en arbejdsulykke, såfremt hændelsen eller påvirkningen i øvrigt ikke må anses for egnet til at medføre en psykisk skade ud fra et lægefagligt skøn.

5.3.5. Delkonklusion

På baggrund af ovenstående analyser konkluderes det indledningsvist, at psykiske gener efter vidnesituationer kan anerkendes som arbejdsulykker, uanset skadelidte ikke selv er direkte involveret i den konkrete hændelse.

¹³⁴ Ankestyrelsens principafgørelse 26-15, s. 3.

Ovenstående administrative praksis og Vestre Landsretsdømme indikerer, at anerkendelse af psykiske skader efter overværelse af et hændelsesforløb forudsætter, at hændelsen skal have været ekstraordinært psykisk belastende for vedkommende, således at hændelsen er af tilnærmelsesvist lige så psykisk belastende karakter for vidnet, som hvis vidnet selv havde været direkte impliceret i hændelsen. I vurderingen af graden af hændelsens psykiske belastning indgår vidnets subjektive oplevelse af hændelsen i den forstand, at skadelidte i den konkrete vidnesituation skal have haft en oplevelse af, at et fejltrin fra vedkommendes side vil resultere i fatale konsekvenser for også andre end skadelidte selv.

Det indgår ligeledes i vurderingen, hvor tæt skadelidte har befundet sig på hændelsen, idet skadelidte skal have befundet sig tæt på begivenheden, således at skadelidtes egne handlinger eller undladelser enten har haft direkte eller indirekte betydning for hændelsesforløbet.

I forlængelse heraf konkluderes det endvidere, at hvor skadelidte dog oplever noget ubehageligt, men ikke har været i direkte fare eller haft indflydelse på det konkrete hændelsesforløb, anses egnethedskravet ikke for at være opfyldt.

Ud fra analyserne kan det endvidere konkluderes, at Ankestyrelsens henholdsvis domstolenes praksis i vidnesituationer tidligere indeholdt en udtrykkelig sædvanligheds- og forventelighedsvurdering i forbindelse med spørgsmålet om anerkendelse, således at skader afvistes, såfremt den hændelse eller påvirkning, som forårsagede skaden, enten var forventelig eller sædvanlig inden for vedkommendes erhverv. Praksis efter arbejdsskadereformens ændringer i 2003 indikerer, at der i højere grad anlægges en vurdering af graden af hændelsens eller påvirkningsbelastningsevne.

6. Diskussion

Ovenstående analyser giver anledning til diskussioner i forbindelse med de kriterier, som indrages i vurderingerne for og imod anerkendelse, og hvorvidt disse er i overensstemmelse med lovforarbejderne til ASL. Nærværende afsnit indeholder derfor to diskussioner af henholdsvis Vestre Landsrets begrundelse og resultat i U.2009.2022V, samt inddragelsen af forventeligheds- og sædvanlighedsvurderingen, som foretages i flere af ovenstående analyserede afgørelser.

6.1. Diskussion af Vestre Landsrets dom U.2009.2022V

I nærværende afsnit diskuteres præjudikatsværdien af Vestre Landsrets dom U.2009.2022V. Dette findes relevant, idet Vestre Landsret i dommen pålægger Ankestyrelsen at anerkende, at der foreligger en arbejdsulykke, men samtidig undlader Landsretten at foretage en vurdering af årsagssammenhængen i den konkrete sag. For en uddybende beskrivelse af hændelsesforløbet, henvises der til ovenstående analyses afsnit 5.2.1.1., hvori spørgsmålet om anerkendelse af de psykiske skader analyseres.

Vestre Landsret finder, i modsætning til Ankestyrelsen, at der i den konkrete sag foreligger en psykisk arbejdsulykke som følge af, at skadelidte havde pådraget sig psykisk skade i form af psykisk chok eller en psykisk reaktion efter at være blevet slået i ansigtet af en elev. Landsretten tager dog i sin begrundelse ikke stilling til, hvilke konkrete psykiske skader eller gener skadelidte har pådraget sig, og foretager heller ikke en vurdering af, i hvilket omfang der er årsagssammenhæng mellem de psykiske gener og den konkrete hændelse.

Landsretten lægger i sin vurdering af Ankestyrelsens afgørelse til grund, at Ankestyrelsen må antages at have vurderet, at enhver form for eventuelle psykiske følger, herunder af forbigående beskaffenhed, ikke anerkendes. Landsretten finder herefter med henvisning til lovbemærkningerne til ASL § 6 vedrørende psykiske symptomer, at Ankestyrelsen ikke var berettiget til at konkludere, at enhver form for psykiske gener ikke var omfattet. Vestre Landsret bemærker herefter ”[...], at landsretten ikke herved har taget stilling til, hvilke psykiske følger der præcis

*måtte være tale om, [...]”*¹³⁵ Det kan derfor diskuteres, hvorvidt Landsretten burde have foretaget en sådan vurdering, idet de almindelige bevisbyrderegler tilsiger, at skadelidte bærer bevisbyrden for, at der er sket en skade i lovens forstand.

I forlængelse af ovenstående, skal det hertil bemærkes, at U.2009.2022V er afsagt før Højesterets dom U.2014.452H, i hvilken Højesteret fastlagde den nedre grænse for personskadebegrebet. På tidspunktet for afsigelse af U.2009.2022V var personskadebegrebet således ikke indskrænket. De lægelige akter henholdsvis lovbemærkningerne til ASL § 6, hvorefter forbigående smerter og psykiske symptomer umiddelbart opfylder personskadebegrebet, var således primær i vurderingen af personskadebegrebet i nærværende dom. At Landsretten udtaler, at det ikke vurderes *”[...], hvilke psykiske følger der præcis*¹³⁶ *måtte være tale om [...]”*¹³⁷, må således være udtryk for, at Landsretten vurderer personskadebegrebet i ASL for værende opfyldt, idet Ankestyrelsen ikke havde bestridt, at skadelidte havde psykiske symptomer, hvilket den af Ankestyrelsens lægekonsulent udarbejdede udtalelse tillige bekræftede. Det var således ikke af afgørende betydning, hvilken specifik psykisk skade skadelidte havde pådraget sig, idet der var enighed om, at skadelidte havde psykiske følgegener efter hændelsen.

Kielberg refererer dommen og angiver i forlængelse heraf, at i dommen *”[...] stilles der således yderst beskedne krav til beviset for hvilken personskade der er tale om.”*¹³⁸, og konkluderer herefter, at dommen må anses at *”[...] have en yderst begrænset præjudiciel værdi.”*¹³⁹ Ehlers konkluderer ligeledes, at *”[d]ommens resultat var dog formentlig blevet et andet i dag, hvor man ifølge U 2014.452 H allerede ved anerkendelsesspørgsmålet skal se på, om skaden (her den psykiske skade) var egnet til at udløse et krav på erstatning.”*¹⁴⁰

Ligesom Landsretten ikke tager stilling til, hvilken konkret psykisk personskade skadelidte har pådraget sig, tager Landsretten heller ikke stilling til *”[...] i hvilket omfang der er årsagssammenhæng mellem ulykken og en psykisk tilstand eller lidelse, der måtte kunne konstateres [...]”*¹⁴¹. Landsretten konkluderer dog, at der foreligger årsagssammenhæng, idet det findes *”[...] sandsynliggjort, at [skadelidte] ved ulykken var udsat for en – i hvert fald forbigående –*

¹³⁵ U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte.

¹³⁶ Egen understregning.

¹³⁷ U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte.

¹³⁸ Kielberg, 2016, s. 242.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ehlers, 2017, s. 395, fodnote 98.

¹⁴¹ U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte – s. 4, 1. spalte.

psykisk tilskadecomst i form af et psykisk chok eller en umiddelbar psykisk reaktion. ”¹⁴² Landsretten forholder sig således ikke til graden af sandsynlighed i den konkrete sag, men henviser alene til det faktum, at det findes sandsynligt, at skadelidte pådrog sig en form for psykisk skade.

Under henvisning til fremstillingens afsnit 4.2.2.1. vedrørende medicinsk årsagssammenhæng, bemærkes det, at netop den medicinske vurdering af årsagssammenhæng stiller krav til beviset, og at beviskravet herefter er situationsbestemt i den forstand, at kravet til beviset varierer fra situation til situation afhængigt af hændelsens eller påvirkningens art og omfang, skadens karakter, samt om skaden må anses for at være opstået uden kendt ydre årsag.

Idet Landsretten alene udtaler, at der foreligger sandsynlighed uden at vurdere omfanget eller graden heraf, har Landsretten således undladt at stille krav til beviset – eller i hvert fald stillet beskedne krav hertil. Dette må sammenholdes med de lægelige akter, som lægges til grund for vurderingen af årsagssammenhæng. Ankestyrelsens lægekonsulent oplyste under sagsforløbet ”[...], at traumet – et knytnæveslag i ansigtet – kan give anledning til umiddelbare og forbigående psykiske gener, det der i psykiatrisk terminologi kaldes en akut belastningsreaktion.”¹⁴³, og konkluderede herefter, at et sådant traume ikke er egnet til at forårsage PTSD. Lægekonsulenten udtaler sig således generelt om muligheden for at statuere årsagsforbindelse mellem en hændelse i form af et knytnæveslag og deraf følgende psykiske gener.

Ehlers diskuterer ovenstående problemstilling angående Landsrettens manglende stillingtagen til beviskravet til årsagssammenhæng og bemærker, at lægekonsulentens udtalelse må anses som udtryk for ”[...], at det medicinsk henstod som usikkert, om der var kausalitet i det konkrete sagsforhold, hvilket landsretten var fuldt ud opmærksom på.”¹⁴⁴ Idet Ankestyrelsens lægekonsulent, ud fra generelle betragtninger, har vurderet, at et traume, som det i sagen foreliggende, muligvis kan forårsage forbigående psykiske gener, må Landsretten således lægge dette til grund. Det faktum, at der er beskrevet ud fra generelle betragtninger, kan således begrunde, at Landsretten lempet de bevismæssige krav til skadelidtes godtgørelse af årsagssammenhæng, idet der ikke i øvrigt er tilstrækkelige holdepunkter for at statuere manglende årsagssammenhæng, når Ankestyrelsens lægekonsulent selv sandsynliggør årsagsforbindelsen.

¹⁴² U.2009.2022V, s. 3, 2. spalte.

¹⁴³ Ibid, s. 2, 2. spalte.

¹⁴⁴ Ehlers, 2017, s. 395.

I tilknytning til Kielbergs konklusion om dommens begrænsede præjudicielle værdi, udtaler Kielberg til støtte herfor, at "[i] denne dom stilles der ingen krav til årsagssammenhæng."¹⁴⁵ Ehlers vurderer dog, at "[a]fgørelsen synes fortsat at have værdi [...]"¹⁴⁶, men udtaler herefter, at dette skyldes det faktum, at dommen i stedet "[...] illustrerer, hvordan grov form for tilregnelser kan have betydning for beviskravet i forhold til anerkendelsesspørgsmålet efter ASL § 5, jf. § 6, stk. 1."¹⁴⁷ Ehlers vurderer således, at det er Landsrettens bevismæssige vurdering af de i sagen foreliggende omstændigheder i øvrigt, der er interessante i den pågældende dom for fremtidig fortolkning af beviskravet til anerkendelse.

Det skal hertil bemærkes, at det fremgår af Arbejdsskadestyrelsens¹⁴⁸ udarbejdede tillægsnotat til primært intern sagsbehandling i administrativt regi, at "[e]gen læge har ikke altid ret i den anmeldte diagnose, men det betyder ikke, at sagen skal afvises. Vi kan godt anerkende psykiske følger efter en hændelse, selvom egen læge for eksempel har stillet diagnosen PTSD [...]"¹⁴⁹ Afgørelsen illustrerer således også, at administrative myndigheder er forpligtet til at foretage en helhedsvurdering, og ikke blot forholde sig til den anmeldte diagnose. Dette sender Landsretten et klart signal til Ankestyrelsen om ved blot at anerkende skaden uden at gå ind i den nærmere vurdering af den specifikke diagnose eller omfanget af årsagssammenhængen.

I forlængelse af ovenstående kan det ydermere diskuteres, hvorvidt Landsretten burde have hjemvist sagen til fornyet behandling hos Ankestyrelsen, idet Ankestyrelsen selv anfører, at Ankestyrelsen alene har taget stilling til, om hændelsen var egnet til at forårsage PTSD og dermed ikke taget stilling til, hvorvidt andre psykiske lidelser kunne anerkendes.

Det skal særligt bemærkes hertil, at Ankestyrelsen er underlagt de forvaltningsretlige sagsbehandlingsprincipper, hvorfor blandt andet officialmaksimen finder anvendelse.¹⁵⁰ Ankestyrelsen er derfor forpligtet til at sikre, at en sag oplyses i tilstrækkeligt omfang, før der træffes afgørelse, hvorfor samtlige relevante oplysninger om sagens faktiske omstændigheder skal tilvejebringes og undersøges inden.¹⁵¹

¹⁴⁵ Kielberg, 2016, s. 242.

¹⁴⁶ Ehlers, 2017, s. 395.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

¹⁴⁹ Arbejdsskadestyrelsen, *Psykiske ulykker – tillægsnotat til ulykkesvejledningen*, s. 1.

¹⁵⁰ Bønsing, Sten, *Almindelig Forvaltningsret*, 3. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2013, s. 142.

¹⁵¹ Ibid.

Såfremt Ankestyrelsen udelukkende har vurderet anerkendelsesspørgsmålet ud fra den af skadelidtes egen læge diagnosticerede PTSD, indikerer dette, at der er sket sagsbehandlingsfejl i forbindelse med Ankestyrelsens vurdering af egnetheden. Ankestyrelsen burde have undersøgt, hvorvidt skadelidte måtte vurderes at have pådraget sig en i forhold til PTSD mindre belastende psykisk skade end den i lægeerklæringen angivne diagnose, når Ankestyrelsen netop vurderer, at hændelsen ikke var egnet til at medføre PTSD.

Såfremt Landsretten ikke havde fundet, at Ankestyrelsens afgørelse efter sit indhold måtte fortolkes således, at ikke alene PTSD afvises som anerkendelsesberettiget, men også enhver anden form for psykisk lidelse afvises, ville Landsretten muligvis have hjemvist sagen til fornyet behandling ved Ankestyrelsen. Om Ankestyrelsen herefter ville have anerkendt skadelidtes psykiske skade som værende en følge af den givne hændelse er dog fortsat uvis. Idet Landsretten netop vurderer, at Ankestyrelsens begrundelse må antages at indeholde en afvisning af enhver form for psykisk skade, har Landsretten derved indirekte taget stilling til sagsbehandlingen hos Ankestyrelsen, hvilket derfor bevirker, at hjemvisning af sagen til fornyet behandling ikke aktualiseres.

På baggrund af ovenstående diskussion må Vestre Landsrets dom U.2009.2022V således vurderes at have beskeden præjudikatsværdi for fremtidig retspraksis og administrativ praksis, idet der i dommen stilles få krav til beviset for personskade, og idet praksis for så vidt angår den nedre grænse for personskadebegrebet er blevet skærpet efterfølgende. Den begrænsede præjudicielle værdi understøttes endvidere af det faktum, at Vestre Landsret ikke forholder sig til, i hvilket omfang, der må anses at foreligge årsagssammenhæng i den konkrete sag, hvorfor det ikke kan udledes af dommen, hvilke krav der gælder til beviset i forhold til selve anerkendelsesspørgsmålet.

6.2. Diskussion af vurderingen af forventelighed og sædvanlighed

I nærværende afsnit diskuteres, hvorvidt den af Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen anlagte praksis vedrørende skadelidtes fagberedskab strider mod den til arbejdsskaderreformens lovforarbejder tilhørende målsætning om, at der efter reformens ikrafttræden ikke længere skulle afvises arbejdsulykker begrundet i en sædvanlig eller forventelig påvirkning.

Under henvisning til fremstillingens afsnit 4.1. omhandlende ulykkesbegrebet i et historisk perspektiv, fremhæves det, at målet med indførelse af et nyt objektivt skadebegreb blandt andet var, at der fremadrettet ikke længere skulle afvises ulykker begrundet i en forventelig eller sædvanlig påvirkning.¹⁵²

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring har i sin *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader* fremhævet som et selvstændigt moment, at der ved vurderingen af ikke-voldelige hændelsers eller påvirkningers egnethed til at forårsage psykisk skade, skal lægges vægt på, "[o]m hændelsen er et naturligt led i den tilskadekomnes arbejde."¹⁵³, ligesom det er fremhævet, at det ved vurderingen af en given hændelses grad af voldsomhed kan indgå, hvorvidt "[...] tilskadekomne, som fagperson, har et beredskab, i kraft af sin uddannelse eller erfaring, til at håndtere hændelsen/påvirkningen."¹⁵⁴ Arbejdsskadestyrelsen¹⁵⁵ har udarbejdet et tillægsnotat til ulykkesvejledningen med formål at uddybe praktiske problemstillinger i forbindelse med anerkendelse af psykiske skader. I overensstemmelse med Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader* fremgår det af tillægsnotatet, at det ved vurdering af voldsomheden af en given hændelse kan indgå, hvorvidt "[...] tilskadekomne, som fagperson, har et beredskab, i kraft af sin uddannelse eller erfaring, til at håndtere hændelsen/påvirkningen."¹⁵⁶ Det pointeres i forlængelse heraf, at dette "[...] er et nyt kriterium i forhold til vores tidligere praksis og lovens forudsætninger i øvrigt, idet forventelighedsbetragtningerne forsvandt med reformen af arbejdsskadeloven."¹⁵⁷

Umiddelbart synes der således fortsat at anlægges en form for forventeligheds- og sædvanlighedsvurdering, hvilket ligeledes understøttes af praksis¹⁵⁸. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt dette er i overensstemmelse med forarbejderne til ASL § 6, skal det bemærkes, at det i lovbemærkningerne angivne må fortolkes således, at formålet var, at der ikke skulle afvises ulykker *alene*¹⁵⁹ begrundet i en sædvanlig eller forventelig påvirkning.¹⁶⁰

¹⁵² L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslaget, 3.3. Det nye ulykkesbegreb.

¹⁵³ Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader*, 2016, s. 4.

¹⁵⁴ Ibid, s. 3.

¹⁵⁵ Nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

¹⁵⁶ Arbejdsskadestyrelsen, *Psykiske ulykker – tillægsnotat til ulykkesvejledningen*, s. 2.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Se hertil afsnit 5.2.2.3. Ankestyrelsens principafgørelse 104-11 og afsnit 5.2.3.3. Ankestyrelsens principafgørelse 127-10.

¹⁵⁹ Egen kursivering.

¹⁶⁰ L 216 som fremsat: FT 2002-03, Tillæg A, Bemærkninger til lovforslaget, 3.3. Det nye ulykkesbegreb.

Modsætningsvist må det i kraft af ovenstående vejledning, tillægsnotat og foreliggende praksis konkluderes, at det dermed ikke er udelukket at inddrage forventelighed og sædvanlighed som momenter i den samlede konkrete vurdering.

På baggrund af ovenstående må den af Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen anlagte praksis vedrørende skadelidtes fagberedskab således vurderes at være i overensstemmelse med de til arbejdsskadereformens lovforarbejder, idet sager ikke efter reformændringen længere afvises alene begrundet i forventelighed eller sædvanlighed inden for det pågældende erhverv. Dog indgår begge forhold som en del af den samlede vurdering.

7. Konklusion

Formålet med nærværende fremstilling har med udgangspunkt i ASL § 6, stk. 1, været, at undersøge og klarlægge, hvornår en psykisk skade kan anerkendes som en arbejdsulykke samt at undersøge hvilke forhold der herunder lægges vægt på i forbindelse med spørgsmålet om anerkendelse.

Det konkluderes indledningsvist ud fra ordlyden af ASL § 6, stk. 1, at de grundlæggende betingelser for anerkendelse er, at der er sket en personskade, og at denne er forårsaget af en hændelse eller påvirkning, der sker pludseligt eller inden for 5 dage. Der skal således foreligge årsagssammenhæng mellem skaden og den hændelse eller påvirkning, som skadelidte har været udsat for. Er blot én af disse betingelser ikke opfyldt, foreligger der ikke en arbejdsulykke i lovens forstand.

Det konkluderes herefter at, der som udgangspunkt stilles beskedne lægelige krav til den psykiske skade, for at denne opfylder personskadebegrebet. Der er med Højesterets dom U.2014.452H blevet sat en nedre grænse for, hvornår en skade kan anses som en personskade inden for rammerne af ASL, idet skaden ikke vil være omfattet, såfremt denne ikke berettiger skadelidte til at modtage ydelser efter loven. Forbigående gener, der ikke er behandlingskrævende, er herefter som udgangspunkt ikke tilstrækkelige til at udgøre en personskade i lovens forstand.

Det konkluderes endvidere, at hverken ASL, dennes lovforarbejder eller retspraksis i øvrigt definerer begreberne hændelse eller påvirkning. Disse begreber må herefter fastlægges i sammenhæng med vurderingen af årsagssammenhæng. Det konkluderes, at vurderingen af årsagssammenhæng skal foretages ud fra såvel et medicinsk som juridisk perspektiv. I relation til psykiske skader er det herefter en betingelse for årsagssammenhæng, at hændelsen eller påvirkningen har et sådant omfang og en karakter, at den må anses for egnet til at udvikle psykiske gener. Den tidsmæssige sammenhæng mellem en given hændelse eller påvirkning er således ikke i sig selv tilstrækkeligt til at statuere årsagssammenhæng.

Det konkluderes, at der overordnet er to forskellige situationer, hvorunder en psykisk arbejds-skade kan opstå, henholdsvis psykiske skader som følge af en fysisk hændelse eller påvirkning, eller som følge af en psykisk hændelse eller påvirkning. Som en underkategori til psykiske

skader opstået som følge af en psykisk påvirkning foreligger der en særlig situation, hvor den psykiske skade er opstået som følge af en vidnesituation. Beviskravene til årsagssammenhængen er med forbehold for nedenstående som udgangspunkt de samme, uanset om der er tale om psykisk skade opstået som følge af en fysisk eller psykisk hændelse eller påvirkning. Dog gælder der et skærpet beviskrav i forhold til intensiteten, hvor der er tale om psykiske skader efter vidnesituationer.

Ud fra analyse af den i fremstillingen inddragne praksis konkluderes det, at der ved vurderingen af egnethed tages stilling til, om hændelsen eller påvirkningen har haft en sådan karakter, styrke og varighed, at den psykiske skade må anses for opstået som følge af den anmeldte hændelse eller påvirkning.

Det konkluderes herefter, at der lægges vægt på alvorligheden og farligheden af en given hændelse eller påvirkning, hvorefter den psykiske belastningsevne vurderes. Ved vurderingen af farlighed og alvorlighed indgår det, *om* der er fremsat en specifik trussel, *om* skadelidte er direkte eller indirekte konfronteret, *om* hændelsesforløbet er kontrolleret eller kaotisk, *om* skadelidte må antages at have et fagligt beredskab til at håndtere hændelsen, *om* skadelidte befinder sig alene eller sammen med andre og *om* skadelidte må anses at have haft en berettiget frygt. I vurderingen af sidstnævnte indgår det, om skadelidte udelukkende har oplevet subjektiv frygt, eller om denne er understøttet af de faktiske forhold.

Det konkluderes endvidere, at hvor der foreligger uretmæssige beskyldninger og anklager, er det en forudsætning for anerkendelse, at skadelidte kan bevise eller godtgøre sin uskyld i relation til den pågældende anklage.

Til spørgsmålet om skadelidtes forudbestående psykiske sårbarhed konkluderes, at dette tillige indgår som et moment i vurderingen af årsagssammenhængen, idet skadelidtes forudbestående sårbarhed kan udgøre en konkurrerende skadesårsag.

Det konkluderes videre, at der stilles yderligere krav til årsagssammenhængen i vidnesituationer, idet skadelidte ikke selv er direkte involveret i den konkrete hændelse. Ud fra de analyserede afgørelser omhandlende vidnesituationer konkluderes det, at anerkendelse forudsætter, at hændelsen har været ekstraordinært psykisk belastende. Hændelsen skal herefter være tilnærmelsesvist lige så psykisk belastende for vidnet, som hvis vidnet selv havde været impliceret.

Det indgår ligeledes, om skadelidte har haft en oplevelse af, at et fejltrin ville medføre alvorlige konsekvenser for såvel skadelidte selv som den direkte implicerede. Afslutningsvist indgår det tillige i vurderingen, hvor distanceret skadelidte har været i forhold til den pågældende hændelse, idet det er en forudsætning for anerkendelse, at skadelidtes egne handlinger eller undladelser har direkte eller indirekte indflydelse på det konkrete hændelsesforløb.

Ud fra ovenstående konkluderes det således i relation til fremstillingens problemformulering, at der kan anses at være sket en arbejdsulykke, såfremt der foreligger en personskade og denne er forårsaget af en hændelse eller påvirkning, der sker pludseligt eller inden for 5 dage. Hvorvidt betingelserne herfor er opfyldt afhænger herefter af, om kravene til personskadebegrebet henholdsvis årsagssammenhæng er opfyldt. Vurderingen af, om der foreligger en personskade afhænger herefter af, hvorvidt den anmeldte skade berettiger til ydelser efter ASL. Vurderingen af, om der foreligger den fornødne årsagssammenhæng beror på en konkret vurdering baseret på en række forskellige momenter med udgangspunkt i den pågældende hændelse eller påvirknings karakter, styrke og varighed, herunder særligt den psykiske belastningsevne.

8. Perspektivering

Når ansatte kommer til skade ved en ulykke, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet er foregået, er det ikke et krav for anerkendelse efter ASL, at nogen kan stilles til ansvar for skaden. De i fremstillingen analyserede afgørelser viser, at det alene er en betingelse, at der kan sandsynliggøres årsagsforbindelse mellem skadelidtes påviste personskade og den relevante hændelse eller påvirkning, som skadelidte har været udsat for.

Til trods for det manglende krav om en ansvarlig skadevolder, er det dog stadig ofte relevant at undersøge, hvorvidt arbejdsgiveren er juridisk ansvarlig for skadelidtes tilskadekomst, idet skadelidte eventuelt kan opnå dækning efter ikke blot ASL men også efter EAL som følge af opfyldelse af de almindelige ulovbestemte erstatningsretlige principper.¹⁶¹ Såfremt arbejdsgiver kan stilles til ansvar for den indtrufne arbejdsskade, muliggøres udbetaling af godtgørelse for svie og smerte¹⁶² og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste¹⁶³, idet disse poster ikke dækkes efter ASL. Ydermere er det muligt at få udbetalt et eventuelt differencekrav for så vidt angår et muligt erhvervsevnetab.¹⁶⁴

Det findes derfor relevant for nærværende fremstilling at perspektivere til juridiske problemstillinger omhandlede arbejdsgivers ansvar for ansattes psykiske arbejdsskader, herunder at perspektivere til de forhold, der generelt er af betydning for ansvarsvurderingen i arbejdsskadesager.

Erstatning efter EAL forudsætter, at de almindelige erstatningsretlige betingelser er opfyldt.¹⁶⁵ Skadelidte skal således have lidt et tab, og der skal foreligge et ansvarsgrundlag. Der skal ligeledes være årsagssammenhæng mellem den skadevoldende handling eller undladelse og den indtrådte skade, ligesom skaden skal være en påregnelig følge af den skadevoldende adfærd. Disse betingelser gælder, uanset om skadelidte har pådraget sig psykisk skade efter en såvel fysisk som psykisk hændelse eller påvirkning.¹⁶⁶

¹⁶¹ Eyben, Bo von og Isager, Helle, *Lærebog i erstatningsret*, 8. udgave, 2. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2015, s. 25 f.

¹⁶² Jf. EAL § 3.

¹⁶³ Jf. EAL § 2.

¹⁶⁴ Eyben, Bo von, *Personskadeserstatning*, 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2018, s. 801-802.

¹⁶⁵ Eyben og Isager, 2015, s. 25 f.

¹⁶⁶ Ibid, s. 32.

Ved vurdering af en arbejdsgivers ansvar, er det derfor indledningsvist af afgørende betydning at klarlægge, hvilket ansvarsgrundlag, der skal lægges til grund for vurderingen.

Dansk rets udgangspunkt for ansvarsvurderinger er, at der skal anlægges en culpavurdering.¹⁶⁷ Efter en udelukkende bonus pater familias betragtning vil en arbejdsgiver således være ansvarlig som følge af udvist uagtsomhed, hvis vedkommende ”[...] har undladt at udvise den forsigtighed og omhu, som en god familiefader – bonus pater familias – ville have udvist i samme situation.”¹⁶⁸ Ansvarsvurderingen er dog ikke baseret på en ren culpabedømmelse.

Haug og Finn definerer ansvarsgrundlaget således, at ”[...] ansvaret [kan] – afhængig af de konkrete omstændigheder, hvorunder skaden er sket – variere fra det traditionelle udgangspunkt, culpaansvaret, til et ansvar der på den ene side nærmer sig det objektiverede ansvar og på den anden side en meget mild ansvarsbedømmelse.”¹⁶⁹, og bemærker herefter, at ”[...] en person er erstatningsansvarlig for den skade, han forvolder ved en retsstridig handling eller undladelse, der kan tilregnes personen som forsætlig eller uagtsom.”¹⁷⁰ Culpavurderingen er således objektiveret i den forstand, at der skal foreligge en retsstridig handling eller undladelse. Haug og Finn anfører herefter i forlængelse af ovenstående med henvisning til Vikner og Hermansen, at den objektiverede betingelse om, at der skal foreligge en retsstridig handling eller undladelse indebærer, at der fra arbejdsgivers side ”[...] skal være begået en fejl, som har øget risikoen for, at en skade kan indtræde.”¹⁷¹

Arbejdsgiveransvaret er således situationsbestemt, hvorfor ansvarsgrundlaget som udgangspunkt udgør et culpaansvar, men hvor omstændighederne tilsiger det, kan ansvaret enten lempes eller skærpes, således at der i stedet anlægges en mildere eller en strengere ansvarsbedømmelse, som i visse tilfælde nærmer sig et objektivt ansvar.¹⁷²

¹⁶⁷ Eyben og Isager, 2015, s. 25.

¹⁶⁸ Haug, Martin & Schwarz, Finn, *Ansvar for arbejdsskader – det fysiske og psykiske arbejdsmiljø*, 2. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2012, s. 27.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid, s. 20 f.

Afgørende i vurderingen af arbejdsgiveransvar i arbejdsskadesager bliver herefter grundlæggende, om arbejdsgiveren ved sin handling eller undladelse må anses at have fraveget et anerkendt eller sædvanligt handlemønster. Standarden for en given arbejdsgivers ansvar og deraf følgende pligter må herefter afgøres ud fra en konkret vurdering af flere forskellige forhold.¹⁷³

Hvis der foreligger enten generelle eller specielle forskrifter, som må anses for overtrådt, indgår dette som et væsentligt moment ved ansvarsvurderingen.¹⁷⁴

Det er endvidere af betydning for vurderingen, hvorvidt der tidligere er sket ulykker på det pågældende arbejdssted eller ved den givne arbejdsproces, ligesom det er af væsentlig betydning, om der er tale om en farlig arbejdsproces.¹⁷⁵ Såfremt der tidligere er sket eller der har været nærliggende fare for at indtræde arbejdsulykker på arbejdspladsen eller ved den pågældende arbejdsmetode, har arbejdsgiveren en selvstændig forpligtelse til at sikre, at dette ikke gentager sig eller der er fare herfor.¹⁷⁶

I forlængelse af ovenstående indgår herefter yderligere fem forhold i vurderingen af, om der skal anlægges en skærpet eller lempelig ansvarsvurdering. Ansvarsbedømmelsen omfatter herefter en konkret vurdering foretaget ud fra skadelidtes uddannelse og erfaring sammenholdt med en vurdering af, hvorvidt arbejdsprocessen må antages at være af kompliceret eller ukompliceret karakter og om den må anses at være af sædvanlig eller usædvanlig karakter. Herefter indgår det tillige i vurderingen, om arbejdsprocessen må anses at have medført en forventelig eller uventet problemstilling.¹⁷⁷

Ovenstående indikerer, at hvor ansatte pådrager sig psykisk skade i forbindelse med udførelse af sit arbejde, vil det være relevant ikke blot at anmelde skaden efter reglerne i ASL, men tillige få vurderet, hvorvidt skadelidtes arbejdsgiver kan stilles til ansvar for den pågældende skade, idet ansvaret herefter kan berettige til flere ydelser end dækningen efter ASL.

Foruden arbejdsgiveransvar kan der endvidere perspektiveres til erstatning efter Bekendtgørelse af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser¹⁷⁸, Offererstatningsloven (herefter

¹⁷³ Haug & Schwarz, 2012, s. 36.

¹⁷⁴ Ibid, s. 21.

¹⁷⁵ Ibid, s. 21 f.

¹⁷⁶ Ibid, s. 22.

¹⁷⁷ Ibid, s. 23 ff. og s. 287.

¹⁷⁸ Lovbekendtgørelse nr. 1209 af den 18. november 2014 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

forkortet OEL). I relation til psykiske arbejdsulykker, finder dette regelsæt dog kun anvendelse, såfremt skaden udspringer af et retsstridigt forhold, hvorfor det forudsættes, at skadelidte har været udsat for en forbrydelse omfattet af Straffeloven¹⁷⁹.¹⁸⁰

¹⁷⁹ Lovbekendtgørelse nr. 1156 af den 20. september 2018, Straffeloven.

¹⁸⁰ Jf. OEL § 1, stk. 1.

9. Litteraturliste og domsregister

9.1. Litteratur

Bønsing, Sten, *Almindelig Forvaltningsret*, 3. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2013.

Ehlers, Andreas Bloch, *Kausalitet i personskadeerstatningsretten*, 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2017.

Eyben, Bo von, *Personskadeserstatning*, 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2018.

Eyben, Bo von og **Isager**, Helle, *Lærebog i erstatningsret*, 8. udgave, 2. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2015.

Haug, Martin & **Schwarz**, Finn, *Ansvar for arbejdsskader – det fysiske og psykiske arbejdsmiljø*, 2. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2012.

Jensen, Søren Kjær, **Christensen**, Kira Kolby og **Tholstrup**, Laura, *Særlig sårbarhed og anerkendelse af arbejdsulykker*, Juristen nr. 5 2016, Djøf Forlag, 2016.

Jønsson, Henning & **Kjærgaard**, Lisbeth, *Dansk Forsikringsret*, 9. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012.

Kielberg, Mikael, *Arbejdsskadesikringsloven*, 6. kommenterede udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København, 2016.

Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, 1. oplag, Djøf Forlag, København, 2018.

Nielsen, Ruth: *Kapitel 12 – Ph.d.-afhandlingen og disputatsen*, bidrag til **Riis**, Thomas og **Trzaskowski**, Jan (red.): *Skriftlig jura – den juridiske fremstilling*, 1. udgave, 1. oplag, Ex Tuto Publishing A/S, København, 2013.

9.2. Lovreferencer

Lovbekendtgørelse nr. 1156 af den 20. september 2018, Straffeloven.
(Populærtitlen for denne er Straffeloven)

Lovbekendtgørelse nr. 1070 af den 24. august 2018 om erstatningsansvar.
(Populærtitlen for denne er Erstatningsansvarsloven)

Lovbekendtgørelse nr. 216, af den 27. februar 2017 om arbejdsskadesikring.
(Populærtitlen for denne er Arbejdsskadesikringsloven)

Lovbekendtgørelse nr. 1209 af den 18. november 2014 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

(Populærtitlen for denne er Offererstatningsloven)

Lov nr. 422 af den 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring.

(Populærtitlen for denne er Arbejdsskadesikringsloven)

Lovbekendtgørelse nr. 943 af den 16.10.2000 om sikring mod følger af arbejdsskade.

(Populærtitlen for denne er Arbejdsskadesikringsloven)

Lov af den 7. januar 1898 om Arbejderes Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde i visse Virksomheder.

9.3. Lovforarbejder

Lovforslag, L 211 som fremsat: FT samling 2018-19, Tillæg A, *Forslag til Lov om ændring af lov om arbejdsskadesikring, lov om den selvejende institution Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (En lempeligere vurdering af anerkendelsesspørgsmålet ved arbejdsulykker, opdatering og forenkling af arbejdsskadesystemet mv.)*, fremsat den 27. marts 2019.

Lovforslag, L 216 som fremsat: FT samling 2002-03, Tillæg A, *Forslag til lov om arbejdsskadesikring*, fremsat den 9. april 2003.

Betænkning nr. 1418/2002 om arbejdsskadesikring – *udvidelse af ulykkesbegrebet og mulig finansiering*.

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:

<https://www.aes.dk/da/Love%20og%20satser/Arbejdsskader%20-%20Love%20og%20praksis/Betaenkninger.aspx>)

Betænkning nr. 1402/2001 om arbejdsskadesikring – *skadebegreberne, administration og styring*.

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:

<https://www.aes.dk/da/Love%20og%20satser/Arbejdsskader%20-%20Love%20og%20praksis/Betaenkninger.aspx>)

9.4. Domsregister

U.2017.531H

U.2017.516H

U.2014.452H

U.2012.524H

U.2009.2022V

U.2006.15V

9.5. Ankestyrelsens principafgørelser

9.5.1. Gældende principafgørelser

Ankestyrelsens principafgørelse **33-17**.

Ankestyrelsens principafgørelse **26-15**.

Ankestyrelsens principafgørelse **25-15**.

Ankestyrelsens principafgørelse **24-15**.

Ankestyrelsens principafgørelse **6-13**.

Ankestyrelsens principafgørelse **100-12**.

Ankestyrelsens principafgørelse **104-11**.

Ankestyrelsens principafgørelse **26-09**.

Ankestyrelsens principafgørelse **U-6-05**.

Ankestyrelsens principafgørelse **U-1-92**.

9.5.2. Historiske principafgørelser

Ankestyrelsens principafgørelse **127-10**.

Ankestyrelsens principafgørelse **126-10**.

Ankestyrelsens principafgørelse **125-10**.

9.6. Internetkilder

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Arbejdsskadestatistik 2018*, Hillerød, 2019.

(hentet den 15.05.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:

https://www.aes.dk/Statistik/Arbejdsskader/Arbejdsskadestatistik.aspx?fbclid=IwAR25ujGHC0Huq6uiK-J1elCjeW8GY7LBP_9Xjm9BTSxT0jWV2CbrBQaYsGc)

Ankestyrelsen, *Artikel: Hvornår er en ulykke en arbejdsskade*, den 05.07.2018.

<https://ast.dk/arbejdsskader/artikler/anerkendelse/artikel-hvornar-er-en-ulykke-en-arbejdsskade>

(hentet den 26.03.2019)

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af psykiske skader*, 2018.

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:
<https://www.aes.dk/da/Udgivelser/Praksisbeskrivelser.aspx>)

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Praksisbeskrivelse om anerkendelse af ulykker*, 2018.

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:
<https://www.aes.dk/da/Udgivelser/Praksisbeskrivelser.aspx>)

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *De psykiske skader – diagnoserne*, 2016.

<https://aes.dk/da/Temaer/Psykiske-arbejdsskader/Diagnoserne.aspx>
(hentet den 25.04.2019)

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af psykiske skader*, 2016

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:
<https://www.aes.dk/da/Udgivelser/Vejledninger.aspx>)

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, *Vejledning om anerkendelse af ulykker – skader sket 1. Januar 2004 eller senere*, 2016.

(hentet den 08.03.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:
<https://www.aes.dk/da/Udgivelser/Vejledninger.aspx>)

Arbejdsskadestyrelsen, *Psykiske ulykker – tillægsnotat til ulykkesvejledningen*, 2015.

(hentet den 04.04.2019 fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings hjemmeside:
<https://www.aes.dk/da/Temaer/Psykiske-arbejdsskader.aspx>)

10. Anslagsdokumentation

